

IGEHIRDETŐ

Az Erdélyi Református Egyházkerület folyóirata

Péter Miklós

Luther, Zwingli, Kálvin

Hideg a kő. Sötét és zord a cella,
Húsom véresre marta már a korbács.
Égi és földi jogtól elzárt lelkem
egy segélykérő, elhaló sikoltás.

Az ablakomból éppen oda látok:
ott lenn a téren rengeteg az ember.
Rablásba rokkant zsoldosok hadához
asszony és gyermek közeledni sem mer.

Nem gyertyafüsttől kormos minden itt benn,
s a szívem nem a félelemtől reszket —
az éjre máglyák fénye vet világot,
és kirajzolja tisztán a keresztet.

Hideg a kő. Sötét és zord a cella.
De nem maradhat lelkem láncra verve:
a láncok egy szent Írást fognak közre,
s belőle árad Krisztusom kegyelme.

Az ablakomból éppen oda látok:
a templom előtt gyűlő romhálomba
zúzott szobor, szakadt kép, tört ereklye
hull. Tudják: nem látásé a hit dolga.

Nem gyertyafüsttől kormos minden itt benn,
de a szívem égett el áldozatként.
A sötétben botorkáló világnak
Isten szerelme s dicsősége ad fényt.

Kolozsvár, 1993. szeptember 2-án

Tartalom

Tanulmány

Heinrich Rusterholz: „Íme, itt az üdvösség napja.” 2Korinthus 6,2..... 439

Prédikációk

Michel Bertrand: A reformáció ünnepe. Lukács 24,33—53 444
Csiha Kálmán: „Ímé, itt vagyok.” Zsidókhöz 10,7.17—23 447
Klaas Eldering: A pusztában. 2Mózes 15,22—16,4 451
Flemming-Fleinert Jensen: Más vélemény és fegyelem — szabadság és tekintély.
Máté 21,23—27 453
Werner Jürgensen: Példázat az Isten országáról. Márk 4,26—29 454
Christoph Klein: Boldogok... Máté 5,2—10 456
László Dezső: Az egyház. 2Timóteus 4,17—22 459
Márkus Mihály: Az Úrban bízzatok. Jeremiás siralmi 3,22—24 462
Mózes Árpád: Megújult bizodalom. Zsoltárok 46,2 463
Robert Riedel: Mit csinálsz itt, Illés? 1Királyok 19,9 466
James L. Weatherhead: „Mit jelent ez a szertartás?” Róma 12,1—2 469

Esketési beszéd

Nagy László: Kincsek őrizői. 2Timóteus 1,14 471

Temetési beszédek

Cseh Zsolt: Az Úr házában való lakozás. Zsoltárok 27,4—5 473
Szekeres István: „Tudom...” Jelenések 2,18—19 474

Reformációi előadások

Nagy József: A reformáció áldásai 476
Varga László: Miért vagyok református? 480

A lapot alapította: dr. Csiha Kálmán és Nagy László
Főszerkesztő: Nagy László
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Készült a Református Egyház Misztótfalusi Sajtóközpontjának
nyomdájában

Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

Számítógépes szedés, tördelés: Venczel Géza

Tanulmány

Heinrich Rusterholz

Svájc, Bern

„Ímé, itt az üdvösség napja”

2Kor 6,2

Már harmadik éve áll a mi jelmondatunk a herrnhuti testvérgyülekezet német nyelvű bibliaolvasó kalauzáján az élén. A testvérgyülekezet annak idején megragadta a mi kezdeményezésünket, és elfogadta az általunk javasolt jelmondatot. Ezzel szép jelét adta az ökumenikus összefogásnak. Hálásak vagyunk neki ezért.

Hogy ennek a jelmondatnak ténylegesen milyen jelentősége van egyes emberek vagy éppen az egyház életében, azt nem ismerhetjük pontosan. Mégis meghonosodott; rendszeresen megjelenik az évi jelentésben, és időnként munkájában irányítja a vezetőséget.

Hadd álljon ez a jelmondat a mi összefövetelünk felett is:

„Ímé, itt az üdvösség napja.”

Ez az ígéret közvetlenül Isten elé állít minket.

Ebben az „ímé, itt”-ben benne foglaltatik mindaz, amit magunkkal hozunk, mindaz, amit tovább akarunk adni vagy meg szeretnénk őrizni. Benne vagyunk mi magunk is a várakozásainkkal, meggyőződéseinkkel, látomásainkkal és csalódásainkkal. Ebből van elég úgy a személyes, mint az egyházi életünkben.

Mindennapi tennivalóinkban megállapíthatjuk munkánk mérlegét. Hittünk-e, tettünk-e elégszer bizonyosságot? Vajon beszédünk és cselekvésünk gyakorló hit beszéde és cselekvése volt-e?

Ha választ keresünk, hogy döntést hozunk az elkövetkező munkákra, nagy segítségünkre van a fenti Ige.

Ezért említsük meg röviden az összefüggéseket.

Pál azt mondja, reméli, hogy ez a gyülekezet nemhiába vette Isten kegyelmét. Tehát a gyülekezet tagjai vagy mások fel kell hogy ismerjék a gyülekezet életén ennek a kegyelemnek hatását. Érthető, hogy ezt gyakran nem teheték, s ezért néha kételkedtek is. Néha ők is ingadoztak a korinthusi társadalmi élet világ felé nyitottan zajló, elegáns stílusú, laza életformája és a minden jelentőségében következetes erkölcsi princípiumok által meghatározott életvitel igénye között, hogy Jézus Krisztus evangéliumának hitelt érdemlő bizonyoságtévői lehessenek.

Pál nem ad tanácsot. Az ő állásfoglalása e kérdéssel kapcsolatban nem így hangzik: fontoljátok meg ezt meg amazit!

Ő csupán azt vallja, hogy a kegyelemben Isten szolgájaként jó helyen érzi magát, amikor az élő Krisztussal találkozik. Ugyanakkor ő sem mentes a nehézségektől. Az ő élete is hányattatik tisztelet és szégyen, öröm és bánat, bizakodás és lemondás, sőt élet és halál között. A mélységben tud a magasságról, és a magasságban sosem feledkezik meg a mélységekről. Része van szenvedésben, megvetésben, fogságban és éhezésben, de sikerben, jóságban, szeretetben és Isten erejében is.

Elviseli ezt a hallatlan feszültséget, és józanul megállapítja, hogy épp itt van Isten kegyelme és nem az ő érdeme, ha az érzéseinek leküzdése nem tette gögössé és a megpróbáltatás órájában nem lett lemondó.

Ebben van hitvallásának ereje. Neki nem szükséges a boldogságról és a szenvedésről holmi keresztyéni díszítésű ideológiát felépíteni, esetleg ilyen jelszavakkal: „A megtértek nem lesznek munkanélküliek”, vagy „A szegények különösen áldottak, mert ők minden esetben közelebb vannak Istenhez.”

Az az erő, amivel ő a valóságot úgy éli át, amilyen, ezt közli a gyülekezettel: „Ímé, itt!”

Itt ismerhetitek fel újra a valóságot: a pluralizmusban az egységet, a szegénységben a gazdagságot, a halálban az életet. Azok a feszültségek, amelyek annyi gondot okoznak nektek az életben, nem fognak összetörni titeket. Ezek benne foglaltatnak az „ímé, itt”-ben.

Így állunk benne mi, mint egyházunk képviselői, a mi egészen ellentmondásos sokféleségünkkel ebben az „itt”-ben.

A mi erősségünk az egyházi tradíciók különbözősége és az a tisztelet, amit egymással szemben gyakorolunk. Mi tényleg egyházi egységben élünk föderatív alapon.

Ugyanakkor ez a gyengeségünk. Mert a belső szolidaritás még igen gyenge.

Ezért van közömbösség egy-egy tagegyház nehéz gondjaival és helyzetével szemben.

Ezért olyan nehezen felismerhető kívülről mint egész az, ami szervezetségi formáinak különbözőségében éli egyházi egységét.

Ezért esik nehezünkre az ökumenikus beszélgetésekben az egyházzal való nézetűnket a sokrétűségben való egység példájaként vallani.

Ezért olyan fáradtságos a mi lakosságunk központi ügyeiről szóló eszmecserékbe belevinni erkölcsi alapmeggyőződéseinket.

Ezért osztozunk a hasonló nemzeti struktúrával rendelkező többi európai evangéliumi egyházzal nagy előrehelyezettségben: nem lehet elég világos, hogy milyen a mi Európában való együttélésünk nézete. Habár a tapasztalat azt mondja, hogy ez csak föderatív alapon lehetséges, ahogy mi mint evangéliumi egyházak élünk.

Ez a gyengeség ne takarja el az erősségre való pillantást, mert mindkettővel benne vagyunk az „ímé, itt”-ben.

Benne foglaltatunk abban mindazokkal a gondokkal, amik a mai időkterhelik, s amikre nekünk mindig meg kell találnunk a feleletet a Krisztusra való utalással. Mert ez az első és legfontosabb feladatunk, amit nem tudunk — ahogy azt sokan vélik — csak úgy légüres térben betölteni. Ott kell lennünk, ahol korunk emberei a minden napok félelmeitől-gondjaitól és személyi bajaitól való megszabadulás után vágnak.

Csak néhány olyan példát említsünk, aminek időszerűsége az évi jelentés megfogalmazása óta még sürgősebb lett:

- az ökumenikus együttműködés,
- a nyilvános bizonyoságtétel,
- a munkanélküliség és növekvő tömeges szegénység.

I. Ökumenikus együttműködés

A *Svájcban való reménység* és a *Mindenik egy külön eset* című tanulmányok tükröt tartottak elénk. Megláthatjuk benne, hogy embertársaink közül nagyon sokan már nem látnak lényeges különbséget országunk egyik vagy másik nagy felekezete között.

Ennek semmiképpen sem lehet a következménye, hogy különös felekezeti értékeket emeljünk ki, elkülönüljünk a testvér egyháztól s annak kárára mi jussunk nyereséghez. Krisztus szeretete nem engedheti meg, hogy az egységre való törekvés a testvér egyház elleni stratégiává váljék. Feladatunkat tekintve, vagyis hogy ezt a szeretetet a mai időben szóval és tettel bizonyítsuk, fejlődésben és romlásban egymáshoz köt minket. Megtapasztaltuk, hogy az események minket is terhelnek, és kialakították azt a stílust, ahogy a nyilvánosság előtt az egyházzal, tehát rólunk is beszélnek.

Így sok római katolikus keresztyén társunkkal együtt reméljük, hogy nem csupán nyugalom áll be, hanem újra nő a bizalom és terjed a felszabadító evangélium hirdetése az eddig gyakran csak dogmákban megmerevedett kegyesség mutogatása helyett.

Amennyire lehetséges, segíteni akarunk úgy, hogy a közös bizonyoságtételhez megbeszélésre hozzuk meggyőződésünket, tapasztalatainkat és hitbeli meglátásainkat. Ahogyan azt az említett tanulmány is mondta, egyre több olyan emberrel találkozunk, aki nem részesült keresztyén útmutatásban vagy azt már egészen el is felejtette. Megtámasztottuk, hogy a félelemnek és a bajnak nincs felekezete, ezért a evangéliumtól áthatott közös feleletre van szükség.

Legyen tudatos számunkra, hogy ebben a munkában úgy állunk a segítségre szorulókkal szemben, hogy mi magunkat is nyom múltunk egész terhe, tehát nem valami újdonság érdekességével találkozunk. Viszont ezt az újdonságot gyakran hasznót hajtó céllal, totalitáris szándékkal aknáz ki egy-egy új közösség és pszichológiai iskola.

Krisztus minket mint nagy egyházakat, szabad egyházakat és közösségeket egymás mellé állított. Vegyük őt komolyan, s tegyünk róla közösen bizonyosságot, még akkor is, ha a római egyház keretében Róma vezető igénye ránk is kihat, mint ahogyan a múlt évben a képviselők összejövetelén említették, hogy egység csak „cum et sub Petro” érhető.

Nincs okunk testvér egyházunk szemére vetni, hogy megmásíthatatlanul ragaszkodik régi posztulátumokhoz, ha mi neki nem mutatjuk az egyház urához való hűséges ragaszkodásunkat, éspedig az egyház bátor szabadságában történő „semper reformanda”-t. Róma új ökumené nyilatkozata, ami szintén bizonyos vezető szerepet igényel, regionális nyitottságokat enged. Erről kell tanácskozni! Ugyanakkor meg kell kérdeznünk önmagunkat, hogy miért is adjuk át mi protestánsok a vezetést mindig a testvér egyháznak, ahelyett hogy behatóbbá tennénk az együttműködést.

Tudjuk, hogy az ökumenikus együttműködéshez tartozik az az ingadozás, ami a felismerések gazdagságával rendelkező saját hagyományok megőrzése és a más egyházak gazdagságának felfedezése között van. A ragaszkodás történelmi Krisztus megígért kegyelmében, ahogy azt Pál a korinthusiaknak írta: Ezért, szerettem, legyetek szilárdak, mozdulatlanok, mindenkor gazdagok az Úr művében, mert ti tudjátok, hogy a ti munkátok nem hiábavaló az Úrban.

II. Nyilvános bizonyágtétel

A magyar kormány meghívása az „egyház—állam” viszonyát tárgyaló konferenciára és egy beszámoló megtartása sok mindent megvilágított számomra.

1) A mai vezetők, akik az ország népének együttéléséért felelősek, és akik annak idején az egyházat és az államot teljesen elkülönítették egymástól, hogy annál jobban rendelkezessenek felette, ma partneri kapcsolatot keresnek az egyházakkal.

2) Nem a régi viszonyokat akarják restaurálni, hanem partneri kapcsolatot akarnak nyerni, ami mindkét oldalon jogállami alapokon áll és kizárja bármelyik félnek a másik feletti uralmát.

3) Az egyház jól teszi, ha nem enged a csábításnak a régi egyházi uralom felállítását illetően. Viszont ne engedjen az ellenkező kísértésnek sem, a nyilvános felelősségtől való megfutamodás kísértésének. Megkövetelendő a szolidáris, kritikus partneri helyzet.

4) Ezzel az egyházak szavatolják az államnak, amelyhez történelmileg kötődtek, mint ahogyan ezt a leueningi szervezeti szabályzat szépen ki is fejezi, amelyben „vallásos hagyományait ápolják és továbbfejlesztik”, hogy ebben a partneri kapcsolatban a vallásosságot a közösség egészében és nem az ellen ápolják és fejlesztik. Az elnöki konferencián nemrégem említettük is ezt.

A Budapesten tartott viták során kifejezésre jutott, amit nálunk nem vonnak kétségbe, hogy az egyháznak megbízatása van a nyilvánosságban. Igehirdetési, lelkigondozási és diakóniai szolgálatának dimenziója túllépi a személyes hatáskört, és politikai-társadalmi hatásköröket érint.

Ezért fordulnak politikusok — ahogyan azt az évi jelentésben említettük — azzal a kéréssel az egyházakhoz, hogy támogassák a felelősség-hordozás fokozását, segítsék a demokratizálás folyamatát.

Ezért figyelmeztetik gazdasági emberek olyan magától értetődően az egyházat a munkanélküliek lelkigondozására. Nem azért teszik, hogy saját felelősségük alól kivonják magukat, hanem mert hirtelen olyan dimenziókat ismernek fel az emberben, amikkel az egyház foglalkozik, s amiket sem munkával, sem szociális törvényhozással nem lehet körülhatárolni.

Természetes, hogy etikai meggyőződések kifejtését nem hagyhatjuk egyszerűen másokra. Mi bele kell hogy vigyük abba a mi emberlátásunkat és az emberi méltóság

tiszteletét. Hogy ezt miként tesszük, ahhoz állandóan újabb megfontolások szükségese-
sek. Itt is érvényes a „semper reformanda”. Mi sohasem voltunk elkötelezve egy
helytállási stratégiának. De amint az évi jelentésben arra is utaltunk, a mi állásfoglalá-
sunkat alig tekintették többnek, mint egy differenciált és differenciáló vitához való
hozzájárást. A nyilvánosság előtt gyakran tűnt részünkről valakinek vagy valaminek
a pártfogása úgy, mintha azzal máris egy pártot képviselnénk. Mivel legtöbbször ha-
misan magyarázták vagy pedig az az aktualitás nyomása alatt másképp nem volt ért-
hető, nem használt semmi tiltakozás bizonyos újságírókkal szemben.

Meg kell mutatnunk, hogy nekünk mindenben Krisztus hirdetése és az ő szereteté-
nek az emberek közti kapcsolatban való élése a legfontosabb, nem pedig az, hogy ettől
vagy attól az embertől eltávolodjunk.

Ezért keresnünk kell az eszközöket, hogy a nyilvánosság számára megmutassuk,
miszerint mi minden illetékessel folytatott párbeszédben kialakítjuk azt a véleményün-
ket, hogy mi tanulni és nem kioktatni akarunk. Talán akkor majd jobban sikerül mon-
danivalónkat nyilvánosságra hozni és állásfoglalásaink mellékes látszatát eloszlatni.

Reméljük, hogy társadalomerkölcsi intézetünk tanácskozása, az egyház—szakszer-
vezetek munkakörrel együtt, szeptember 2-án ebben az irányban döntő hozzájárulást
jelent majd, amikor munkaadók, munkavállalók, egyházak és további érdekeltek talál-
koznak a munkanélküliségi biztosítás törvényének revíziójáról folytatott nem hivatalos
véleménycserén.

Itt is érvényes, hogy nem hiábavaló a ti munkátok, ha az Úr nevében történik,
mert őbenne megszünik a mi életünknek hányattatása.

III. Munkanélküliség. Tömegnyomor

Ki tudná közömbösen nézni azt a szomorú fejlődést, ami a jelenlegi munkanélküli-
séghez vezetett. Hogy a munkanélküliség Nyugat-Svájcban lényegesen nagyobb mé-
retű, mint Német-Svájcban, ez a tény az egyházat is kellene hogy foglalkoztassa.

Minden rendelkezésünkre álló eszközt be kell vetnünk, hogy embertársaink méltó
módon élhessenek. Ehhez tartozik a munkában való kibontakozás lehetősége is. Ezért
kezdtünk mindkét munkakörben: egyházak—szakszervezetek és egyház—gazdaság kö-
rében intenzíven foglalkozni e témával. Nagy a tanácstalanság, de az optimizmus tö-
retlen. Megmarad egy bizonyos mértékű munkanélküliség, azt mondják.

Viszont ez nem vigasztaló az illetékesek számára! Ebbe nem nyugodhat bele senki
sem. Kész megoldásokat nem tudunk mi sem hozni. De ahol emberek életéről van szó,
ahol az kerül veszélybe, ott cselekednünk kell. Nem elégséges a józan megállapítás,
miszerint a munkanélküliség — mint más módon az ökológiai nyomortság — a fejlőd-
és produktuma, amiért mi fizetünk.

A legtöbbit azok fizetnek, akik ebben a haladásban már nem tudnak részt venni!
Ezek érdekében szólunk mindenk előtt, ha ezek a bizonyos lemondásban
elnémultak. Ha a városomban az inasévek elvégzése után tíz asztalosinas közül csak
egy kap munkahelyet, ha két inas közül egyet el kell bocsátani, mert nincs munka,
akkor ijesztő hatalmi erő alakulhat ki. Hogy ez hová vezethet, láthatjuk jelenleg
Németországban. A küszöb alatt már nálunk is jelen van.

Van-e kiút ebből a bajból? Próbáljunk meg részt vállalni, a politikusokra hatni és
őket támogatni, hogy ne a saját érdeküket keressék, hanem keressenek praktikus meg-
oldásokat a bajban lévők számára.

Az természetes, hogy minden esetben diakóniai munkával segítünk és ezt még
jobban ki akarjuk építeni. Sebeket bekötni fontos, sebeket, lelki sebeket okozni nem
szabad.

Nem tudjuk eléggé komolyan venni az itteni nyomortúságot. Ez visszatükrözi a vi-
lágszerte mutatkozó bajt, és sejteti velünk annak globális dimenzióit.

Igy megtudtuk az Európai Egyházak Konferenciáján, hogy Kelet-Európához viszony-
lítva gazdagok, nagyon gazdagok vagyunk. Azok is vagyunk a harmadik világhoz
való viszonylatban. Minden okunk megvan rá, hogy ne zárkózzunk el. Katonai

védelem egymagában semmit sem használ. Tennünk kell valamit, hogy bármilyen okból származó nyomor lépésről lépésre eltűnjön.

A benne rejlő hatalmas erő általunk még nagyon kevésbé ismert. A világbank úgy becsüli, hogy a létminimum alatt élő abszolút szegények száma kerek egymilliárdra nőtt. 40 millió ebből vándorúton van. Ezek bizonyára nem önszántukból keltek útra, hanem az éhségtől, aszálytól, környezeti katasztrófáktól, kínzástól, háborútól hajtva. Elkezdődött a megosztási harc.

Hálásak vagyunk, hogy egyesületeink minket ez évben Afrikára figyelmeztetnek. Az ottani éhséggel és háborúkkal szemben nem azon kell vitatkoznunk, hogy hasznot húzókat vagy együtt haladókat, cselekvő társakat vagy mulasztókat vagyunk, ahogyan annak sincs értelme, hogy a növekvő európai elszegényedésben ilyen kérdésekről vitatkozzunk.

A lehetetlent is megpróbálva kell most cselekednünk, felajánlani segítségünket és minden anyagi forrás felelősét felszólítani az összefogásra, békés és szabad megoldások megtalálására.

Mindnyájunk számára érvényes életünk zaklatott körülményei között és ebben az esetben is: „Azért, szeretteim, legyetek szilárdak, mozdulatlanok, mindenkor gazdagok az Úr cselekedeteiben, mert tudjátok, hogy a ti munkátok nem hiábavaló az Úrban.”

Ezekkel a gondolatokkal szeretnék áttérni az évi jelentésről az elkövetkező munkák megbeszélésére. Kezdjük el azokat azzal a tudattal, hogy a sokféle kérdés okozta ingadozásaink között bizonyos, hogy egyházunk Ura itt és most az ő kegyelmébe von bennünket.

„Ímé, itt az üdvösség napja.”

Fordította: Nagy Irén

Prédikációk

Michel Bertrand
Franciaország, Párizs

A reformáció ünnepére

Alapige: Lukács 24,33–53

Bibliaolvasás: Lukács 10,1–9.17–20

Ezek Lukács evangéliumának utolsó sorai, utolsó szavai. Sorsdöntő pillanat ez, amikor a távozóban lévő Jézus tanítványaira bízva a világ evangelizálásának miszióját. Az egyház döntő lépései következnek, miközben, legalábbis úgy véli, megtanul Ura jelenléte nélkül élni. Példás korszak ez, melyet a reformátorok azért kutatnak, hogy újra megtalálják az eltűnt, az elfelejtett és az elveszített hűséget.

Mégis, amikor olvassuk textusunkat, úgy találjuk, hogy az a mi elvárásaink mértéke szerint nem tartalmaz semmi egészen rendkívülit és túlságosan ünnepélyest, semmi túlságosan magasztosat és megindítót. De nincs igazán eltérés a textusunkkal kapcsolatos elvárásaink és aközött, amit benne feltalálunk, mivel textusunk személyes hitünk és közösségi életünk legfontosabb, leglényegesebb és legbátorítóbb útmutatásait tartalmazza.

Öt egyszerű kérdésre találok meg alapigénkben az útmutatást.

1. Először is kik az első gyülekezet szereplői?

Alapigénk nagy dolgok helyett mindössze ezt mondja: a tizenegy és a velük együtt lévők. Bizonyosan ismerünk közülük néhányat, akik a megelőző lapokon felbukkanak a névtelenségből: így a heves és gyenge Pétert, aki nem mindig előnyére, de mindig gyorsan előtérbe helyezi önmagát. Továbbá Jakabot és Jánost, akiket a „mennydörgés fiainak” neveznek, fájdalmas csúfnév ez, melyet egy nap Jézus azért adott nekik, mert azt akarták, hogy tűz pusztítsa el azt a falut, amelyik nem akarta őket befogadni. Majd Tamás, a minden idők kételkedőinek előfutára, aki előbb látni akart, hogy higgyen. És Máté, a tisztességtelen vámszedő. És Júdás, a szerencsétlen emlékezetű Júdás, aki már nincs közöttük.

De a többiek? Ismeritek a többieket? Ismeritek nevüket? Ki tudná most folytatni a névsort? Mindenesetre itt, az egyház alapításának eseményénél egyetlen rangos híresség sincs jelen. Egyetlen külön név sincs feltüntetve. Néhány anonim asszonyon, a feltámadás meg nem értett hírvivőin kívül itt egyszerűen „a tizenegy és a velük együtt lévők” vannak jelen. De ezek az ismeretlen tanúk nagyon érdekelnek engem, mert az egyház először ők maguk, vagyis mindazok névtelen népe, akik egy nap találkoztak a Krisztussal, és akiket egyedül csak Isten ismer. Ezek azok, akiknek „neve fel van írva a mennyben” (Lk 10,20), de ez egyébként fontosabb annál, hogy nevük be van írva az egyházközség lajstromaiba! A reformátusok azért helyezik előtérbe az egyetemes papságot, mivel az összes hívek szerény, de cselekvő, kicsi és nagy dolgokban egyaránt hűséges szolgálata az, ami által az evangélium hozzánk érkezett. Azok, akik egy nap egy találkozás vagy egy látogatás alkalmával visszaadják életünk és szolgálatunk számára a bátorságot, miközben egyszerű szavakkal megismétlik előttünk Krisztus igazságát. Néhányszor úgy gondoljuk, hogy pásztori látogatásban részesítjük őket, holott ők azok, akik meglátogatnak bennünket. Az olyan fanúknak köszönhetően mint ők, hitüknek, bátorságuknak, ellenállásuknak és szeretetüknek köszönhetően tudunk egybegyűlni az egyházban és az istentisztelet örömeiben.

2. Hányan lehettek Jeruzsálemben ezen a napon?

Tizenegyen és a velük lévők — feleli alapigénk. Tizenketten voltak, de már csak tizenegyen maradtak. Egy közülük valóban nincs már közöttük. Elhagyta a csoportot, sőt sokkal súlyosabb, elárulta azt. Távolléte visszautal és jelzi prédikációnk és vallás-tanításunk lehető kudarcait. Az evangélium visszautasítása része a tanúk programjának. És ennek nem szabad sem meglepnie, sem elbátortalanítania minket, mivel mai világunk a maga bálványaival és hatalmasságaival nem hajlandóbb és később

befogadni az evangéliumot, mint a hajdani világ. De jól tudjuk, hogy a megkereszteltek, a konfirmáltak és az úrvacsorával élő felnőttek és ifjak száma is eléggé ingadozik. Ezért igaz az, hogy számosabban is lehetnének készek gyülekezeteinkben a szolgálatra. De az is igaz, hogy mi sokszor azok miatt szomorkodunk és kétségeskedünk, akik nincsenek itt! Hányan vannak ilyenek? Ki tudná azt megmondani? De hányan voltak azok ott és akkor? „Tizenegyen és a velük együtt lévők.”

És ez újra azt ismételi számunkra, hogy az egyház valósága nem erejében vagy hatalmában van. Sokkal inkább ez az, ami gyakorta megcsalta. Az egyház valósága nem a számokban van, amiket mi olyannyira szeretünk. Az egyház valósága nem az istentiszteleten jelenlévők, nem a fiataljaink, nem a pénzügyeink számaiban van! Az egyház valósága nem társadalmi láthatóságában van, aminek egyébként nem szabad hallgatásra korlátoznia bennünket. Az egyház valósága nem társadalmi és politikai hatalmában van, ez azoknak az örömteljes és bátor egyeseknek, a hitre ébredt maroknyi elhívottaknak és elküldötteknek, a törékeny, de határozott tanúknak az engedelmességében van, akik által az evangélium az emberek történelmének középpontjában áll.

Ne higgyük azonban, hogy ez könnyű vagy nyilvánvaló. Egyházunk számainak kimutatása nem mindenütt ragyogó. De tekintsünk újjól a tanítványok e csoportjára. Nemcsak számuk nem magas, hanem ők maguk is hadilábon állnak a reménység befogadásával.

3. Valóban, milyen a reagálásuk akkor, amikor Jézus hozzuk jön?

Ez a harmadik kérdés, ez a harmadik megállapítás és meglepetés. A tanítványok itt nem olyan ragyogó, biztos és magabiztos tanúk, miként azt elvárnánk. Nehezen ismerik fel Urukot abban az ismeretlenben, aki felkeresi őket. Alapigénk azt mondja róluk, hogy rémüldöznek és félnek, s ingadoznak „az öröm és a hitetlenség” között. Még azok is, akik látták az élő és feltámadt Krisztust, még azok is megzavarodnak, és ellenvetések támadnak soraikban. Még ebben a rendkívüli pillanatban is kérdések és kétségek mardossák szívüket.

És ez itt és most nem a kételkedők és nem a langyemelegek, hanem az elkötelezettek és harcosok kétsége, azoké, akik minden korlátjukkal és minden korlátozottságuk ellenére követték Krisztust, azokról van itt szó, akikről irigykedve azt mondogatták, hogy lehetőségük van a hit elsajátítására. De mi legtöbbször úgy véljük, hogy a kérdéseknek és a kételyeknek, a lázongásoknak és a tiltakozásoknak nincs helyük a hitben, mert ha igen, akkor rossz tanúk vagyunk. Alapigénk azt mutatja, hogy a félelem és a kétely úgy követheti a hitet, miként az árnyék követ minket, amikor fényben állunk. A tanítványok számára a hit néha száraz és szikkadt időszakokon, az emberről és Istenről feltett felelet nélküli kérdéseken, a mély bizonytalanságon, a munkában és a másokkal való kapcsolatokban való sikertelenségen, rossz napokon, kétségen és magányon való áthaladás is. A reménység érdekében a hit nem kerüli el a hazugságokkal való küzdelmet, melyet a történelem ránk ró. Minden telő-múló nap újra elhossa a háborúkat, az éhséget, a munkanélküliséget, a járványokat, a száműzetést, az elnyomást, a természeti katasztrófákat és a legkülönbélebb tragikus eseményeket. A televízió híradásai szinte áradnak ezektől a Jugoszláviából, Szomáliából, a mi külvárosainkból és máshonnan érkező képektől: reménység és öröm nélküli tömegek; hosszú zavart sorok; a kamera felé forduló, kinagyított remegő ábrázatok; az élethez való jogot elutasító világ felé vetett reménytelen tekintetek. Ezek a képek, ezek az arcok, ezek a tekintetek hitünk és reménységünk felől faggatnak bennünket, és ugyanakkor utalnak hűségünk bizonyításának alkalmaira is.

A tanítványoknak ez a zavara a reformáció e vasárnapján arra emlékeztet bennünket, hogy az a hit, mely megment és megszabadít, nem a bizonyosságokkal kipán-célozott önhitt vallásos biztosíték, hanem az a biztos bizalom, melyet Isten azoknak ad, akik őt keresik, és akik neki szolgálnak. Luther halála előestéjén, miután annyit harcolt, protestált az igazságért, miután botrányok és szenvedések között annyiszor bizonyoságot tett az igazságról, néhány sort vet egy papírra, melyet e szavakkal fejez be: „mindnyájan koldusok vagyunk, íme, ez az igazság”

És ez újólág azt ismétli, hogy mi nem tudunk élni és tanúságot tenni Isten megelőző kegyelme nélkül, mely úgy és ott közeledik hozzánk, ahol és amint vagyunk, és amely elkísér oda, ahová Isten küld bennünket.

4. De rajon hol vannak a tanítványok, amikor Jézus találkozik velük?

Negyedik kérdés, negyedik megrázkódtatás. Jézus nem egy zsinagógában vagy a templomban találkozik velük. A templomba Isten dicsőítésére majd csak akkor mennek, amikor Jézus többé már nem lesz itt a földön. De ebben az órában, az emmausi út után ismét csak egy másik közönséges és szentségtelen hely, egy családi hajlék az, ahol szokás szerint újra megjelennek, ahol Jézus újra megtalálja őket. Így Krisztus minket sem zár ki az emberek történelméből, nem szent helyen és nem szent időben találkozik velünk, hanem mindennapi életünk közönséges helyein, személyes történelmünk súlyai, félelmei, hitetlenségei, szenvedései és váradalmi közepette. Jézus azért találja meg tévútra jutott és megzavarodott tanítványait, hogy „békességet” hozzon számukra. Nem felhőn lebegő békességet, hanem mindennapi életükbe szívük békességét. Látjátok, ez a Jézus cselekedete akkor, amikor megjelenését tanítványai egy szellem természetfölötti feltűnésévé akarják változtatni: megmutatja nekik lábát és kezét, és velük együtt részesedik a sült halból. Itt nincs szó nem tudom milyen szellemi vagy lényege szerint valami meghitt magávilágba való menekülésről. De komolyan veszi a valóságos történelmet, hogy értelmet adjon annak. De egyébként sem hagyja Jézus a tanítványait magukba zárkózni és önmagukba görbülni. Miután megtalálta őket személyes életükben, a külvilág felé készíti, hogy tanúi legyenek mind Jeruzsálemben, mind a nemzetek között. Így a mi történelmünkben, a mindennapi életünkben, közönséges tevékenységük közepette arra nyertünk elhívást, hogy tanúi legyünk: „otthon, az iskolában, a gyárban, a mezőn vagy a piacon”, hogy megismételjük a reformátorok szavait és példáit.

Így alapigénk nekünk újra elmondja azt, hogy az evangélium tanúságtételének nem kell először áthaladnia a minket olyannyira foglalkoztató, lelkipásztorokból és más szolgálattevőkből, zsinatból, tanácsból és templomból álló teljes egyházi szervezetünkön. De még akkor is, ha semmi sem maradna mindezekből, miképpen egyházunk történelmének bizonyos pillanataiban ez valósággal meg is történt, bár ez nem esik jól Istennek, de ő még akkor is megmarad a mi életünknek, valóságos, névtelen és mindennapi életünknek — és az evangéliummal sincs másképpen.

Teljesen bizonyos, hogy az Úr nem hagy bennünket magunkra e misszióban a lehetetlen emberi vélemények között.

5. Mit mond Jézus a tanítványainak abban a pillanatban, amikor kérdésekkel és félelmekkel teljes szívükbe és lelkükbe letétbe helyezi ezt az átadandó óriási és csodálatos újságot, az evangéliumot?

Utolsó kérdés, Krisztus utolsó felelete, az az alapvető üzenet, melyet a reformáció újra felfedezett.

Először visszavezeti tanítványait Bibliájukhoz. Miként azt az emmausi úton is tette, lehetővé teszi számukra azt, hogy ebben a régi Írásban újra megtalálják az élő reménységet, a szüntelen újjászülető reménységet. Abban található számukra és számunkra az a forrás, mely megújít, megerősít és éltet szívünkben minden történelmi hányattatás ellenére. Ez tartalmazza az egyház ébredésének feltételét, hogy a tanúk népe legyünk, hogy az írások tanulmányozásában és az imádságban a Biblia népe legyünk.

Másfelől az Úr hatalmat ígér tanítványainak, ez az élő Isten jelenléte bennünk, bizonyosság abban, hogy az Úr keze minket megtart, hogy az Úr keze fenntartja világot.

A teljes életünk az ő kezében van: örömeink és félelmeink, bizonyosságaink és kétségeink, sikereink és sikertelenségeink mind-mind az ő kezében vannak, még akkor is, ha nem akarunk többé erről tudni.

Bátorkodjunk hinni, és engedjük, hogy cselekedjék és megújítson mindenható kegyelmével.

Kicsiny tanítványai az Úrnak, legyünk és maradjunk tanítványok, legyünk hűségesek a kicsi dolgokban, melyeket Isten vállalása szerint megnövel az általa oly nagyon szeretett világa számára, e világ számára, mely elhív bennünket, miként az első tanítványokat, hogy legyünk tanúi, hogy megszülessen és újra megszülessen bennünk és másokban is az az ajándék, melyre oly nagy szükségünk van: a hit és a reménység öröme. Ámen.

Csiha Kálmán

Ímé, itt vagyok...

Alapige: Zsidókhöz 10,7.17–23

Bibliaolvasás: Zsidókhöz 10,24–39

A felolvasott Ige első mondata elsősorban és mindenekefelett a mi Urunk Jézus Krisztusunkra vonatkozik. „Akkor mondtam: Ímé, itt vagyok (a könyv fejezetében írva vagyon rólam), hogy cselekedjem a te akaratodat, ó Isten...”

Ezelőtt 1993 esztendővel a világtörténelemben valami egészen új esemény történt. A bűnbe, a halálba, a reménytelenségbe merült embervilágba megszületett az Isten Fia és megszólalt: „Ímé, itt vagyok, a könyvtekercsben írva van felőlem...”

Jézusnak ebben a szavában: „Ímé, itt vagyok” — benne volt minden szenvedése, de benne volt a mások szenvedésének megszűnése, a betegek meggyógyulása is. Benne volt a nagypénteki keresztség, de benne volt a húsvét diadalmas ragyogása is. És azóta is ez az emberi világ és az egész keresztyénség egyetlen döntő reménysége, hogy Jézus szól: „Ímé, itt vagyok, hogy cselekedjem, ó Isten, a te akaratodat...”

Az ő nyomába léptek az apostolok: ímé, itt vagyok... Először úgy gondolták, hogy ez a maguk akaratából történt. De Jézus nem sokkal keresztre feszítése előtt így szólt: „Nem ti választottatok engem, hanem én választalak titeket, és én rendelvelek titeket, hogy elmenjetekek és gyümölcsöt teremjetekek, és a ti gyümölcsötök megmaradjanak” (Jn 15,16). Ekkor döbbsen rá, hogy nemcsak ők választották Jézust, hanem a könyv fejezetében írva volt már róluk, hogy az örök, eleve elrendelés szerint ők csak azért tudnak ott lenni Jézus mellett, mert Jézus választotta őket. A könyvtekercsben róluk is írva van. Amikor a 70 tanítvány diadalmas útjáról visszatért s így szólt: „Uram, a te szavad által még az ördögök is engednek nekünk” (Lk 10,17), akkor azt mondta nekik Jézus: „ne annak örüljetekek, hogy az ördögök is engednek nektek, hanem inkább annak örüljetekek, hogy a ti neveitekek fel vannak írva a mennyben” (Lk 10,20). A könyvtekercsben írva volt róluk is. Jézus kimondta: „Ímé, itt vagyok, a könyvtekercsben írva van rólam”, és nyomában az övéi is boldogan megtudták, hogy a könyvtekercsben írva volt róluk is. Ezért tudták a Jézus szavai után mondani: „Ímé, itt vagyok.” Itt vagyok a nagypéntek gyászában, itt vagyok a húsvét ragyogásában, egyetlen vigasztalásom és erősségem, hogy a könyv fejezetében írva van rólam, hogy te rendeltél engem, ideállítottál engem, Istenem, hogy te választottál ki engem, Jézusom. A reformáció embereinek is ez volt az egyetlen döntő bizonyossága és erőforrása. Nehéz volt kimondani: „Ímé, itt vagyok”

Volt, aki nem is akarta kimondani. Kálvin sem akarta kimondani, amikor átutazott Genfben, úgy gondolva, hogy valahol elvonultan, békességben írja majd a könyveit. Amikor Farel felment hozzá és azt mondta: Isten akarata, hogy itt maradj, hogy ezt a rendetlen, Istentől elszakadt, megőrült szívű népet Istenhez vezessed — akkor nem akarta először kimondani, hogy „Ímé, itt vagyok” — Azt mondta; hogy neki tanulnia kell, hogy neki írnia kell, mert ő tudós akar lenni. Csak akkor, amikor Farel meg akarta átkozni azért, hogy nem fogadja el a feladatot, igen, csak akkor tudta kimondani: hogyha így akarod, Istenem, akkor „Ímé, itt vagyok” és itt maradok, mert átjárta szívét az a bizonyosság, hogy a könyv fejezetében írva van róla, hogy neki ott Genfben kell végigküzdenie egész életét. Azután is nehéz volt mindig kimondani ezt a szót, hogy „Ímé, itt vagyok”

Nehéz volt kimondani Apáczai Csere Jánosnak, hisz maradhatott volna Hollandiában professzornak, boldog, békés és szabad embernek, akire szép előmenetel vár. De hazajött a nagyenyedi kollégiumba, a gyűlölködők és az értetlenkedők közé, az önző és szűklátókörű fejedelem mellé, hogy végül itthon haljon meg tüdőbajban egész fiatalon. Azért tudta kimondani, hogy „Ímé, itt vagyok”, mert tudta, hogy a könyv fejezetében írva van róla, hogy itt és így kell neki szolgálnia.

Nehéz volt Misztótfalusi Kis Miklósnak is hazajönnie, hisz lehetett volna gazdag és boldog nyomdász, hisz feljegyzése szerint talicskával hordták már a pénzt hollandiai műhelyébe. De ő hazajött, gyűlölködők, szűklátókörűek, hálátlanok közé, hozva élete művét: Aranyos Bibliáját, mert szívében megszólalt a hang: Ímé, itt vagyok, mert ide rendelt az Úr Isten. A könyv fejezetében írva van rólam...

Nehéz volt elvállalnia ezt a három szót Bocskainak is. Szeretett volna ő is harc nélkül, békében élni, de Isten arra kényszerítette, hogy elvállalja a harcot és kimondja: „Ímé, itt vagyok”, mert ide rendelt engem az Isten.

A reformáció embereinek üdvbizonyosságuk volt, és így tudták, hogy nem magánvállalkozás a munkájuk, hanem Isten rendelése nyomán indulnak.

Ezért tudd kimondani te is, most is, nem háborúságban, hanem hála Istennek békeességben, de ugyanazzal a hittel és ugyanazzal a hűséggel: „Ímé, itt vagyok”, ahová rendeltél engem, édes Istenem, itt vagyok, abban az egyházban, abban a családban, azon a földön, abban a hűségben, abban a szeretetben, ahogy és ahová rendeltél engem. Ímé, itt vagyok, a könyv fejezetében írva van rólam, ezért nem véletlen, hogy itt vagyok, hogy hittel, a reformátorok kitartásával itt kell megállnom, itt, ahová rendeltél engem, édes Istenem, hogy cselekedjem a te akaratodat.

Amikor a régi időkre emlékezünk, az új időbe is bele kell hogy csengjen a régi hitvallás: Ímé, itt vagyok, Istenem, nem a magam élete kicsinyes gondjai vagy nagy próbái felett való zúgolódásban, hanem az irántad való hűségben: ímé, itt vagyok, édes Istenem!

Most a reformáció ünnepén azt kell mérlegelnünk, hogy ki tudtuk-e ezt mindig mondani? Ehhez a sokszor nagyon nehéz, de végig gyönyörűségesen szép úthoz Isten két segítséget adott. Először azt, hogy levett az ember válláról egy nagy terhet, és azután azt, hogy az övéi előtt megnyitott egy csodálatos ajtót.

Ennek a nagy tehernek a levételéről így szól az Ige: „És az ő bűneikről és álnokságairól többé meg nem emlékezem.”

Elvette Isten a nagy terhet, a bűn súlyát. Isten csodálatos szava szállt át az emberi szívemen: Megbocsátok! Ezt élték át az első keresztyének is. Az ószövetség idején ez a bocsánat sok mindenhez hozzá volt kötve, így a tulkok és bakok feláldozásához, különböző ceremóniák elvégzéséhez. Amikor Jézus Krisztus eljött, meghalt a mi bűneinkért, és halála nyomán megtörtént a lehetetlen nagy dolog: a bűneink bocsánata. A ceremóniák végzése közben mindig érezték, hogy bűneik lényegében még sincsenek megbocsátva. De Jézus így szólt a kereszten: „Elvégeztetett! Atyám, bocsáss meg nekik!...” Isten megbocsátott! Átjárta-e már a szívedet ez a boldog felismerés? Vétkezhettünk, hibázhattunk, akarva-akaratlanul bántottuk Istent, hűtlenek voltunk az anyaszentegyházhoz, tönkretettük egymás életét, sok vétkünket nem tudjuk sehogy sem elrendezni, nem tudtunk visszamenni a múltba, hogy újrakezdjük és szebben végezzük életünket. Bűneink nyomán csak ítéletet érdemlünk.

És akkor egy csodálatosan egyszerű szó száll át a szívünkön: Megbocsátok! Nincs többé bűnért való áldozat. Felesleges minden emberi aggodalom! Jézus minden bűn terhét levette az életünkről. Magára vette. Ő szenvedett érettünk. Az első keresztyéneknek ez volt az a boldog bizonyossága, ami életerőssé tette őket még a gondok súlya alatt is.

Sajnos ez a csodálatos szó elhalványult a keresztyénség életében. Jött helyette a kötelező gyónás, a ceremóniák végzése, s végül jöttek a bűnbocsátó cédulák. Olyan sok minden eltakarta már Krisztusnak ezt a csodálatos szavát: megbocsátok. A reformációban Isten újra visszaadta ezt a szót. Kinyitották a Bibliát, és azt olvasták a kinyitott Bibliából, hogy mivel Krisztus egyszer meghalt érettünk, nincs többet bűnért

való áldozat, hogy Isten megbocsát mindenkinek, aki hozzá tér. A reformátorok azért tudtak boldog emberek lenni, mert az ő szívüket átjárta ez a szó: Megbocsátok!

Isten ezzel kinyitott előttünk egy drága ajtót. Erről a kinyitott ajtóról így szól az Ige: „bizodalmunk van a szentélybe való bemenetelre a Jézus vére által, azon az úton, amelyet ő szentelt nekünk új és élő út gyanánt a kárpit, azaz az ő teste által”

Hogy ezt a mondatot jobban megértsük, ahhoz tudnunk kell, hogy a jeruzsálemi templomban a szentek szentjét, ahova évenként egyszer ment be a főpap, hogy bemutassa a bűnért való nagy engesztelő áldozatot, a templom többi részétől egy kárpit választotta el. Azon a kárpiton nem volt szabad átmennie csak a főpaprak. De amikor Jézus Krisztus meghalt a kereszten, a templom kárpitja kettéhasadt, és egyszerre mindenki belátott a szentek szentjébe. Isten így ábrázolta ki, hogy mindenkinek van bejárása hozzá, nem csak a főpaprak. Jézus Krisztusért megnyílt az ajtó a bűnök bocsánata által az Atya Isten ölelő karja felé.

Ez a csodálatos út nyílt meg újra a reformációban. Jézus Krisztus teste is olyan volt egy kicsit, mint az a kárpit. Ahogy az a kárpit eltakarta a szentek szentjét, úgy takarta el Jézus Krisztusnak az emberi teste az ő istenségét. Ezt az emberi testet nagy-pénteken meg lehetett gyalázni, arcul lehetett verni, töviskoronát lehetett tenni a fejére és keresztet a vállára. Ez az emberi test összerogyott, amikor vitte a keresztet a Golgota felé. Ezt az emberi testet amikor összezúzták a keresztfán, akkor valami olyasmi történt, mint amikor a kárpit megrepedt: akkor az összezúzott emberi testen átragyogott Jézus istensége. Akkor hullt le a földre a pogány százados is a kereszt alatt, így kiáltva a földrengésben: „Bizony Istennek Fia vala ez...” (Mt 27,54) Ahhoz, hogy hűsvét legyen, hogy dicsőséges feltámadás legyen, ahhoz nagy-pénteken a kárpitnak, Jézus testének össze kellett zúzatnia, meg kellett repednie, hogy aztán az Isten Fiának a dicsősége felragyogjon. Ez volt az az út, amit megnyitott Isten az övéi számára.

A reformátorok is ezt tapasztalták meg. Nekünk is van egy ilyen kárpitunk, a mi testünk, a mi egészségünk, a mi erőnk, a mi dicsőségünk, de hogyha elindulunk a Jézus útján, akkor számolnunk kell azzal, hogy ez a kárpit megreped, hogy jönnek a könnyek, a megpróbáltatások, a fájdalmak, a szenvedések és a betegségek, ám amikor megreped ez a kárpit, akkor tűnik elő az Úr Jézus dicsősége. A reformáció történetében is amikor megrepedt a kárpit, amikor az egyház látszólag összeomlott, akkor ragyogott fel az Úr Jézus ereje benne igazán. Hogy megrepedt a gályarabok kárpitja! De hogy felragyogott általa az Úr Isten megtartó ereje! Évszázadokba belevilágít általuk a hitnek és a hűségnek a hatalma, és átragyog rajtuk a megváltó Isten ereje.

Azt mondja ez az Ige: „azon az úton, amelyet ő szentelt meg, nekünk van menetelünk őhozzá”. Ezt az utat, a megrepedt kárpitnak az útját vállalnunk kell! Vállalnunk kell azt, hogy nemcsak a kárpitot szépítem és félttem, nemcsak a magam életének a külső javaihoz ragaszkodom görcsösen, hanem tudom, hogy amikor a kárpit megreped, akkor feltűnik, akkor előtűnik Isten hatalma és szeretete. Oda kell szentelnem magam, hogy ha kell, legyek megrepedt kárpit, de az én megrepedt életemen át a Jézus szeretete áradjon szívből szívbe. Odaszentelem magam úgy is, mint édesapa, úgy is, mint édesanya, úgy is, mint édestestvér, úgy is, mint egyháztag és presbiter, gondnok és főgondnok, úgy is, mint lelkipásztor, hogy legyek az Úr Isten kárpitja, amit ő a könyvtekerics szerint megrepeszt, összezúz, elhúz, hogy mögötte felragyogjon az ő dicsősége és az ő megtartó szeretete.

Ezt az utat vállalták a reformátorok. És ezt az utat vállalja ma is minden igazi református ember.

Azért „járuljunk hozzá igaz szívvel, a hitnek teljességével...”

Járuljunk hozzá. Azért tudták ezt az utat vállalni a mi elődeink, mert hozzá járultak. Mert I. Rákóczi György ott tartotta a nyeregkapában a még nem is olyan régen megjelent Károli Bibliát, ha nem fért bele a nyeregtáskába, kétfelé, háromfelé vette, de ott vitte magával, míg elolvasta 27-szer az Ószövetséget és 32-szer az Újszövetséget. Van ilyen is! Volt ideje országhormányzásban, harcok között, bajok és bánatok között hozzá járulni, és azért volt ereje.

„Járuljunk hozzá” — olvassuk el mi is. Járuljunk hozzá mindennap a mi Jézusunkhoz, hogy legyen nekünk is, mai reformátusoknak is erőnk. Mert azért vagyunk sokszor olyan gyengék, mert nem megyünk oda, ahol erő van. Hisz hogyne legyen szomjas az, aki nem merít sohasem a kútból?

„Járuljunk hozzá igaz szívvel, és tartsuk meg a reménység vallását tántoríthatatlanul”, mert a mi vallásunk a reménység vallása. Nem komor visszavonulás, nem zúgóldás és panaszzkodás, nem botránkozás az ifjak vagy az élet felett, nem panaszkodás a terheink miatt.

A mi vallásunk a reménység vallása. Így énekelték a mi elődeink Luther Márton énekét:

Ha a világ mind ördög volna
És elnyomni minket akarna:
Minket semmi meg nem rendíthet,
Míg Krisztusba vetjük hitünket;
Dühös tüzét bármint hányja
A föld bálványa,
Vége lesz és elvész,
Ledől megalázva,
Az ítélő Isten szavára.

Nehezen jutottak oda az apostolok, hogy az övék legyen a reménység vallása. Amikor átkeltek Krisztussal a tengeren és Krisztus aludt a hajóban, akkor a vihar idején hozzá mentek és így szóltak: „Uram, hát nem törödsz velem, hogy elveszünk?” Jézus rájuk nézett és azt mondta: „Miért vagytok ily félénkek, hogy van, hogy nincsen hitetek?” (Mk 4,38.40)

Nem volt az övék a reménység vallása akkor sem, amikor Krisztust keresztre feszítették, de amikor Krisztus megállt közöttük a bezárt ajtón átlépve húsvét első napján és így szólt: „Békesség néktek” (Jn 20,19) — akkor eltöltötte szívüket a mennyei reménység. Mennyit kellett hogy gyámolítsa őket az Úr, míg az övék lett a reménység vallása. Milyen szeretettel beszélt az emmausi tanítványokkal: „Miért vagytok szomorú ábrázattal?” (Lk 24,17c) Hogy magyarázta meg nekik az Igét, míg végül a reménység vallása az övék lett. Pál apostol élete nagy viharában a hajótörés után a tőle kapott erővel tudta mondani a pogányoknak, amikor Rómába vitték: „Legyetek jó reménységgel, férfiak, mert ígéretem van az Istentől.”

Tartsuk meg azért a reménység vallását a gondban és a bajban. Tartsuk meg a reménység vallását sírjaink mellett is, tudva, hogy van örök élet. A bűneink mélységében járja át szívünket az ő szava: megbocsátok. „Hű az, aki ígéretet tett...”

E rövid fél mondaton át valami nagy mennyei reménység dereng felénk, s egyszerre megértjük, hogy miért ne lenne a mi vallásunk a reménység vallása, amikor onnan fentről szeretnek minket. Itt lent is sokan szeretnek, de a földi szeretet véges, annak nincs ereje, nem tud mindig megtartani, akárhogy szeretné is, de minket onnan fentről szeretnek. Szeretik a világon szétszórta sok keresztyén gyülekezetet, annak minden imádkozó emberét. Minket onnan fentről szeretnek, és beleírták a könyv fejezetébe ezt a gyülekezetet is, ezt az egyházkerületet és ezt a református egyházat is. Beleírta Isten az élet könyvébe minden igaz egyházát és minden ünneplő gyülekezetét, amelyik segítségül hívja az Urat. Akkor ne lenne a mi vallásunk a reménység vallása? A mi mennyei édes Atyánk soha el nem múló szeretettel szeret minket, és a mi Urunk Jézus Krisztusunk örömben, gondban, reménységben, bajban mondja nekünk: ímé, itt vagytok! Ímé, itt vagyunk — mondjuk most mi is. Segíts nekünk, hogy mindig itt legyünk melletted, Uram! Ámen.

A pusztában

Alapige: 2Mózes 15,22–16,4
Bibliailvasás: Máté 4,1–11

Itt és most mint holland kívülálló mit mondjak nektek? A forradalom után idejöttem hozzátok beszélgetni, tájékozódni és látogatni. S most szabad nekem Igét hirdetnem nektek?

De mégsem érzem egészen kívülállónak köztetek magamat. Gondolatainkban, imádságainkban itt voltunk veletek. Éjjel-nappal a rádió és a televízió mellett ültünk. Már hosszú évek óta megvannak a kapcsolataink veletek, és meg is maradtak még a legnehezebb időkben is.

De a legfontosabb oka annak, hogy nem érzem magam kívülállónak, az, hogy a mi Urunk Jézus Krisztusban egymás testvérei vagyunk, most is a jelenlévő testvérekkel együtt az ő Igéje köré gyülekeztünk, hogy útmutatást és bátorítást, vigasztalást és elmélyülést nyerjünk.

Ezért nagyon örültem, hogy Juhász András a ti szép, tiszta és barátságos templomotokba meghívott szolgálni, vagyis az Isten Igéjét hirdetni.

Mai alapigénk a következőképpen szól hozzánk: „Ott adott a népnek rendelkezéseket és törvényeket, és ott megkísérté.”

Izrael népe elmenekült, elszökött, kiszabadult Egyiptomból, a félelem és az elnyomás országából. A fáraó nagy zsarnok volt, és ámbár látta, hogy elveszett számára az egész ügy, mégis harci kocsikat és lovasokat küldött utánuk, hogy fogják el a menekülőket. A hatalmasok sohasem látják szívesen, hogy kicsúszik kezükből a hatalom. Elementek, kiszabadultak a rabszolgák! Biztos megélhetőségükről lemondtak, biztos sorsukat felcserélték. Hátat fordítottak a fáraónak és elindultak. De hová? Sehová?

Vajon cél nélkül, csak úgy sehová, a bizonytalanságba indultak? Nem! A megígért föld felé, Kánaán országa felé indultak. A tej és a méz földje felé indultak. És vajon megérkeztek oda? Mi történt tulajdonképpen a kivonulás és a tengeren való átkelés után? Itt Romániában mi következik a forradalom után? Eljön majd, vagy már el is jött a mennyország?

A Biblia szerint a pusztai vándorlás következett. Ez nagyon rosszul esik, amikor éppen azt hiszed, hogy most bevonulsz Kánaánba, álmaid országába.

Pusztai vándorlás! És keserű víz! Zúgolódni kezd a nép. Mózes kétségbeesik. Az Úrhoz kiált segítségért. Akkor az Úr mutat neki egy fát, melyet Mózes bedob a keserű vízbe, amittől az megédesül és ihatóvá válik.

„És ott adott a népnek rendelkezéseket és törvényeket, és ott megkísérté.”

Ez a mondat sok mindent tartalmaz. Felsorolom e mondat egyes részeit, melyek a Bibliában egymás után következnek.

1. Hallgatni kell az Úr szavára. Tehát először hallgatni és nem beszélni kell, amínálunk oly sokszor az első helyre kerül. Bizony hallgatni kell, mert maga az Úr beszél.

2. Azt kell cselekednünk, ami az ő szeme előtt kedves, és nem azt, ami a mi szemünk előtt kedves.

3. Figyelnünk kell az ő parancsolataira. Mi hányszor játsszuk azt, hogy az ő parancsolatait csak úgy véletlenül nem vettük észre és nem tudunk azokról?!

4. Meg kell tartanunk minden rendelkezését. Szóval nemcsak figyelni kell az Úr rendelkezéseire, hanem meg is kell tartani azokat.

Mert ha mindezeket megcselekszitek, akkor „egyet sem bocsátok reád ama betegségek közül, melyeket Egyiptomra bocsátottam”.

Szóval: hallgatnunk kell az ő szavára, azt kell cselekednünk, ami kedves az ő szemei előtt, figyelnünk kell az ő parancsolataira és meg kell tartanunk minden rendelkezését, „mert én vagyok az Úr, a te gyógyítód”.

Miután az Úr ezeket a rendelkezéseket adta számukra, miután hallgatni kezdenek az ő szavára, akkor, csak akkor indulnak útra és mennek tovább. És lám: élő vizek forrásaihoz érkeznek, tizenkét forrás van előttük. Minden törzsnek jut egy belőle! Az oázis neve: Élim. És van ott hetven pálmafa is. Ott menedéket találnak a sivár pusztában, mintha az ő szárnyainak oltalma alá jutottak volna.

Aki a Felségesnek rejtekében lakozik,
a Mindenhatónak árnyékában nyugoszik az.
Azt mondom az Úrnak:
Én oltalmam, váram, Istenem;
őbenne bízom. (Zsolt 91,1–2)

A pusztai vándorlás folyamán, miként a mi életünkben, miként a mi helyzetünkben is, sok szomjúság és sok keserűség van. De oázisaink is vannak — az Úr Igéjének, az Úr árnyékának és közelségének oázisai:

Az Úr a te őriződ,
az Úr a te árnyékod
a te jobb kezed felől,
Nappal a nap meg nem szúr téged,
sem éjjel a hold. (Zsolt 121,5–6)

Tovább és tovább vezet az út. A megígért ország nincs kéznél; az ígélet földje nincs közel. Sok évig tartó pusztai vándorlás ez. Először a zsarnok, a fáraó elleni harc volt. Utána kezdődnek Izráel népe kebelén belül a viták, a veszekedések és a verekedések. De elkezdődik a harc minden egyes ember szívében is. Harcolnod kell saját magaddal, saját kételyeiddel és kétségeiddel, saját reménytelenségeddel. Akkor is és ma is!

Bár maradtunk volna Egyiptomban, a húsos fazakak mellett — zúgolódik újra a nép. Ott „jóllakásig ehettünk kenyeret” — mondogatják. Ezt a mondatot itt Romániában még nem hallottam, de biztos, hogy nemsokára hallani lehet majd. A sivár körülmények szűkössége között megszépülnek azok az árva, kivételes alkalmak, amikor valóban jóllakhattak Egyiptomban, amikor valami évforduló vagy a zsarnok születésnapja vagy munkalatogatása volt.

A szabadságban az ember nagyon hamar elfelejtkezik arról, amiért harcolt. Könnyen elfeledkezik az igazságról, az igazságról és a szabadságról. Marad az étvágy, a kenyér és az ital, az étel és a jóllakottság.

Ez után a szabadító Isten kenyeret ad a mennyből. Ő adja, de nem rendelkezések nélkül adja. Hat napig lehet és szabad mannat szedni. A hetedik nap már nem. Ezt meg kell tanulniok. Meg kell tanulniok, hogy még a szabadságban is rendet kell tartani. Mindig ott vannak a parancsolatok, a törvények és a rendelkezések. Ezekkel kísérti, ezekkel próbálja őket az Úr! Vajon a nép „akar-e az én törvényem szerint járnai vagy nem”?

Ez a próbatétel, ez a pusztai vándorlás nem csak egypár hétig tart — ahogy remélik itt Romániában —, hanem negyven évig tart. Negyven évig! Képzeljék el! Azok, akik átérték a szabadulást, azok nem fogják meglátni a Kánaán földjét, a tejjel-mézszel folyó országot! Csak annak jeleit! Csak előízét fogják megkóstolni. Isten segítő jelenlétének jeleit látják, úgy, ahogy mi is. Az ő útmutatását látják, érzik, tapasztalják. Nehéz elképzelni: Izráel népe egyetlen árva szóval, egyetlen ígérettel indul útra és megy, vándorol negyven évig. Egyetlen ígérettel: beviszlek benneteket az ígélet földjére, Kánaán országába, melyet nektek adok.

Isten népe csak Isten Igéjében, az ő rendelkezéseiben és útmutatásában bízhat. Isten Igéjével meg kell elégednünk.

Isten néha egy oázist, néha egy árnyékos helyet mutat és ajándékoz nekünk. Nappal felhő, éjszaka tűzoszlop vezet. És hadd lássuk meg újra: Isten gyermekei felvonultak és járnak. Kezükben a Biblia, Isten Igéje. Hallgatnak, mert megtanultak Istenre figyelni. Megtanultak reménykedni. Megtanultak bízni. Hallgatnak, de

mennek. Felvonulnak, és nincs más a kezükben, mint az Ige, a mennyei világosság. Tudják és tudjuk, hogy Isten Igéje erős, hogy Isten Igéje hatalmas erő. Erősebb minden világi hatalomnál. Ott a sivár pusztaságban is az volt. Temesváron is az volt. Senki sem állhat ellene, senki sem tudja visszatartani, mivel Isten Igéje megáll. Feltámad és megmarad. Mindörökké. Ámen.

Fordította: Nagy László

Flemming-Fleinert Jensen

Strasbourg, Ökumenikus Kutatások Intézete

Más vélemény és fegyelem — szabadság és tekintély

Alapige: Máté 21,23—27

Bibliavásolás: Máté 10,26—42

A következő napokban sokat fogunk hallani a más vélemény és a fegyelem, a szabadság és a tekintély kérdéséről. Valójában, ahogy az Újszövetség megvilágítja, ezek a kérdések már a kezdet kezdetétől fogva az egyház napirendjén szerepeltek. De lehet, hogy nem mindig vesszük észre, hogy ezek a kérdések foglalkoztatták Jézust „a zsidó vallással való kapcsolatában”. Őt másként gondolkodónak tekintették, akit meg kell fegyelmezni, mert úgy cselekedett, mint szabad ember. Az emberek megbotránkoztak az ő tanításain, mivel saját írástudóikkal ellentétben tekintéllyel tanított.

A vallási intézmény sohasem értékelte a másként gondolkodókat. Természetesen gyakran alapos oka volt, hogy gyanakvó legyen, de másrésről a másként gondolkozók gyakran segítettek az egyházat, hogy átgondolja feladatait és újrafogalmazza üzenetét. A másként gondolkozók között vannak felületesek, értéktelenek, és vannak alkotó szelleműek. Az utóbbiakat tekintve mi lett volna az egyház Assisi Ferenc, Husz János, Luther Márton, John Wesley, Sören Kierkegaard, Rudolf Bultmann és mások nélkül? Ők mind kihívást jelentettek az egyháznak, és így segítettek a fejlődésben. Ebben az értelemben igaza volt Pálnak, amikor ezt írta a korinthusiaknak: *Oportet haereses esse* — a másként gondolkodás csak akkor szükséges, ha megmutatja, hogy tagjaitok közül kik az igazak (1Kor 11,19).

Ma nehéz azt mondani, hogy az egyház Jézust másként gondolkodónak tekinti. Inkább mindig egyetért vele — ami rendkívül nyugtalanító. Jézus tekintélye ezután túl könnyen az egyház tekintélyévé válik. Tulajdonképpen az egyház története önmaga tekintélyének hosszú igazolása, ami a Szentírás, zsinatokon és egyéb egyházi szerveken alapul.

Nem azt mondom, hogy ez a magatartás teljesen helytelen, de jelentősen különbözik Jézus saját magatartásától, mint ahogy az előbbi textusban is hallottuk. Amikor a papok és a vének megkérdezték tőle: „Ki adta neked ezt a hatalmat, hogy így cselekedj?” — be akarták vonni egy egyházi vitába. Ha lehetőségük lett volna, nemzetközi teológiai szemináriumot rendeztek volna, amelyen Jézus nem akart volna részt venni. Számukra a tekintély számos külső feltétellel való egyetértést jelent: a törvény, a szóbeli és írásbeli hagyományok stb. Ilyen szempontból nem különböztek a keresztyén theologusoktól, akik szintén külső példákra hivatkoznak az evangélium megfogalmazásának keresésében. Az ökumenikus párbeszédék például e módszer nélkül elképzelhetetlenek lennének. De ezeken kívül egy személynek lehet olyan belső tekintélye, amit nem szükséges igazolni. Ellenkezőleg, ha tekintélyét megmagyarázni vagy megvédeni próbálja, azonnal elveszíti azt. Cselekedetei vagy szavai önmagában meggyőzőek, és nincs szükségük alátámasztásra.

Jézus ezért nem mondta: Úgy cselekszem, ahogy cselekszem, mert én vagyok a Messiás, Istennek Fia, az írások valódi értelmezője. Visszautasította, hogy egyenes választ adjon, mert azt akarta, hogy ők válaszoljanak, amit végül megtettek azáltal, hogy halálra ítélték mint istenkáromlót. Jézus nem vitatkozott, nem akarta bíráit meggyőzni arról, hogy „neki van igaza, és nem amazoknak” Egyszerűen megtagadta

nekik a választás szabadságát, hogy mit csináljanak és hogyan használják fel hatalmukat és tekintélyüket. Görögül: exousia, amely eredetileg szabadságot jelent. Egy hatalommal bíró ember szabad ember abban az értelemben, hogy képes megtenni azt, ami szándékában áll.

Történelme folytán az egyház sok embert elftélt, sőt kivégeztetett mint istenkáromlót. Gyakran szükségét érezte, hogy megvédje magát nemcsak szellemi, hanem erőszakos módszerekkel is, mivel nem bízott abban, hogy az igazság végül megerősíti önmagát. Mint a tisztaság tanának és az erkölcsi életnek az őre, azt akarja, hogy távol tartsa magát bármilyen eretnokségtől, amelyik veszélyeztethetné épségét, veszélyeztethetné az egyén szabadságát, azt a szabadságot, amely magában foglalja a tévedés kockázatát.

Ennek a tendenciának legmegrendítőbb leírását Dosztojevszkij adja a nagy inkvizítor legendájában, amit Iván Karamazov mesél el. A legenda elmeséli Jézus és a majdnem kilencvenéves inkvizítor összezapását egy forró, sötét szzevillai éjszakán, egy autodafé után, amelyen körülbelül száz eretneket égettek meg. Jézus hallgat, csak az érsek beszél a pusztai megkísértésről, és röviden szemére veti Jézusnak, hogy nem fogadta el alak nélküli ellenfelének három javaslatát. Jézus visszautasította a csodát — a kövek nem változtak kenyérré, a misztériumot — az angyalok feltartották volna a zuhanásból, amikor leesik a templom mellvédjéről, és a tekintélyt — le kellett volna borulnia és be kellett volna hódolnia a kísértőnek. Ha enged a kísértésnek, az emberek lelkesen követik. De jaj, ő az embereknek igazi szabadságot akart adni, ami nem kenyéren, valláson és politikai hatalmon alapul. Ez volt a tévedése. Ezért az egyház megjavította Jézus munkáját. Mivel az ember nem tudja elviselni azt az igazi szabadságot, hogy válasszon jó és rossz között, az egyház magára vállalja ezt, valamint azt, hogy uralkodjék az emberi sors felett. Ezért van az, hogy az egyház sokkal emberbarátabb, mint Jézus. Így az ember valóban szabadnak és boldognak érzi magát, mivel az egyház kenyeret és biztonságot nyújt számára — Jézus nevében.

Egyetérttek azzal, hogy ez a legenda nem mond el mindent a másként gondolkodásról és a fegyelemről, a szabadságról és a tekintélyről. De helyes, hogyha mindig szem előtt tartjuk, amikor az egyház azon hatalmáról beszélünk, hogy a földi dolgokat valami másra cseréli fel, és amikor az egyház misztériumáról és az egyház tekintélyéről van szó. Jézus követése nem ugyanaz, mint az egyház követése. Mindig szükséges, hogy távolság legyen Jézus és az egyház között, hogy a szabadságnak legyen egy olyan tágabb tere, amelyik tiszteletben tartja az emberi tévedés lehetőségét, és amelyik megengedi, hogy megjavítsuk az egyház tevékenységét, és hogy kikerüljünk azt, hogy Isten tekintélyt parancsoló szavát összetévezzük az egyház tekintélyt parancsoló szavával. Ámen.

Fordította: Geréb Márta

(Elhangzott a 27. Nemzetközi Ökumenikus Szeminárium [1993. június 30.—július 9.] megnyitó istentiszteletén a strasbourgi Szent Tamás-templomban.)

Werner Jurgensen
Franciaország, Strasbourg

Példázat az Isten országáról

Alapige: Márk 4,26—29
Bibliolvasás: János 12,20—36

1. Ugye minden milyen megnyugtató, ugye minden milyen békességes? Nincs se gép, se zaj, se „stressz”: csak a szántóvető, a vetőmag, a csírázás, a csendes növekedés, ha virrasztanak, ha alusznak, mindegy, készülődik az aratás, teljesen egyedül, természetesen.

Amennyire megnyugtató, éppen annyira a múlté! „Ó, azok a régi szép idők!” Ez arra indít, hogy a francia festő, Millet képére gondoljak, mely az „Angelus” nevet

viseli: egy férfi és egy asszony állnak a krúmpliföldön, begyűjtötték a termést, és a háttérben lévő toronyban „angelusra” harangoznak.

Mennyire a múlté ez a kép; a mi életünk mennyire eltávolodott ettől! Az idő szorít, nyugtalanság őről, a munka minden energiánkat a végletekig igénybe veszi, vagy a munkanélküliség fenyegeti emberi méltóságunkat, a gazdaság, mely burkolt háború látszatát ölti magára, és a világ jelenlegi helyzete, amely a televízióújság formájában döbrent meg.

Mint értelmes olvasónak az az első benyomásom, hogy mindez nagyon szép, de nem felel meg a valóságnak. Nem felel meg a valóságnak, mivel az élet nem ennyire harmonikus és nem ennyire haladó; mivel az élet mélységeket és magasságokat ismer, mivel a világ számos nagy történelmi válságot ismer, és úgy robban ki az erőszak, miként a vulkán lövelli ki a látát. Nem felel meg a valóságnak, mivel az Isten országa, melyről alapigénken szó van, nem akar „csendben és biztosan” megérkezni, és az egyház, melyről szó van, kétezer év óta a bizonyágtétel és a képmutatás, a szolgálat és az elnyomás, a szeretet és a fanatizmus ellentétes arcát mutatja, olyannyira, hogy egy bíráló teológus egy nap azt mondta: „Jézus az Isten országát hirdette, és íme, az egyház érkezett meg.”

2. Ilyen kiábrándító tények láttán a vélemények megoszlanak. Először itt vannak azok, akik elég gyorsan minden reménységet feladtak: mire jó? Ezek az élet látható és érzékelhető részében rendezkednek be remegtetve vagy eltakarva szemüket.

Aztán itt vannak azok, akik megkísérlik „megváltoztatni a világot” Az összes problémáival jelentkező hétköznapi világ és az Isten világa között „ficánkolnak” Miként egy televíziókészülék előtt ülve egyik programról szakadatlanul a másik programra váltanak, úgy váltakoztatják az Isten programját és a világ programját, úgy cserélgetik az eget a földdel, az egyházat a munkával, a hitet az étellel. És miként egy labdarúgó elhagyván az utcát, hogy belépjen a pályára, vagy elhagyván a pályát, hogy hazatérhessen, előbb betér az öltözőbe, hogy ruhát cseréljen — váltakozva így alkalmazkodnak a világhoz és Isten országához aszerint, hogy az emberek között vagy Isten színe előtt tartózkodnak.

„A világ megváltoztatásának” gondolata talán megengedi, hogy kissé megpihenjenek, hogy jóleső pillanatokot éljenek át, hogy új erőt gyűjtsenek. De ez nem változtat meg semmit sem a polgári életben, se az egyházon, sem a földön, sem az égen.

Még vannak tehát olyanok, akik megkísérlik „megváltoztatni a világot” Az evangélium, az Isten országa számukra olyan eszme, amelyet meg kell valósítani, olyan minta, amúhoz el kell érkezni. Számukra minden irányban egész konkrétan szükséges elkötelezni magukat, van, aki a társadalmi kérdések síkján, van, aki a kultúra területén, van, aki a politikában és néha a forradalomban.

Kinek van igaza?

Azoknak, akik felhagynak az álmodozásokkal és, amint maguk mondják, a „valósághoz” ragaszkodnak?

Azoknak, akik Isten és a gyár, vagy az iskola, a hivatal, vagy a gazdaság között ficánkolnak?

Azoknak, akik alaposan tevékenykednek?

Azoknak, akik felhagynak a reménységgel, bizonyára nincs igazuk. Meg lehet érteni őket. Én megértem ezeket az embereket, mert valóban igaz: az események folyása és az emberek magatartása nem sok reménységre ad okot. Az, ami például a volt Jugoszláviában vagy Afrika némelyik országában történik, valóban kiábrándító. De a reménység feladása még ennél is rosszabb. Mert ez ténylegesen az élet feladását jelentené.

Ellenben vannak olyanok, akik ficánkolnak, és vannak olyanok, akik tevékenykednek, vagy még inkább, akik e két magatartás között ingadoznak, mivel nem tudnak választani. A mi vetésről, növekedésről és aratásról szóló történetünk feszültséget teremt bennünk az Isten országa két tekintete között. Vagyis feszültséget teremt az adott és a növekvő Isten országa, valamint az előkészítendő Isten országa között.

3. Az Isten országa mint vetőmag adva van a Jézus Krisztus személyében és Igéjében. Benne Istennek e világ iránti minden hűsége adva van, benne az igaz, békés és boldog élet lehetősége az egész emberiség számára adva van. Ez a felszabadulás és a megújulás teljes ereje, mely életünk és a világ szívébe van helyezve. Ez mint ajánlat adva van. Ezt mi sohasem hirdetjük és sohasem hisszük eléggé.

4. Az Isten országa növekedőben van. Isten országa, Istennek az emberiség számára adott jó terve nem zuhan alá a magasból, mint egy lavina. Csírázik, növekedik, meghal. Ez azt jelenti, a mélyben, a belsőnkben szerényen, titokzatosan fejlődik.

De aki növekedésről és érlelődésről beszél, az válságokról és törésekről is beszél. A fejlődő gyermek szervezete ismeri a növekedés kríziseit, mivel megbetegedhetik. A serdülő, aki érlelődik, az önmagával és a környezetével, közelebbről a szüleivel való kapcsolatában éli át a válságot. A házastársak a családi élet válságain mennek keresztül, de ez nem jelenti azt, hogy azonnal el kell hogy váljanak. Maga a vetőmag is növekedve szétfeszíti burkát. És a történelem is egészen napjainkig szemünk láttára megszorozza, sokszor visszaesésekkel tarkítva, a népek és a demokrácia fejlődésbeli válságait. Mindenütt, ahol növekedés és érlelődés van, olyan fizikai és erkölcsi erők vannak játékban, melyek vagy összehangolódnak, vagy harcolnak egymás között az új egyensúly megteremtődéséig.

És a növekedésnek ez a dinamikája — így mondja példázatunk — számunkra adva van. „Ez magától történik”, akár alszunk, akár cselekszünk.

5. Az Isten országa készülődik. De akkor miért cselekedjünk? De akkor miért legyünk ébren és inkább miért ne aludjunk?

Hát igen: Isten ember iránti szeretetének titka — irántatok és irántam, férfiak és asszonyok, fiatalok és öregek iránti szeretetének titka — az, hogy ő az igazság, a szeretet és a béke országának növekedését nem csak előttünk, nem csak alattunk, nem csak nélkülünk és nem egyszerűen csak értünk adja, hanem velünk cselekszi. Elkísér a célig. Isten számunkra teszi ezt a bizalmas nyilatkozatot. Ránk bízta ezt a felelősséget. Összegezve azt mondja számunkra: Az igazság, a béke és a szeretet jövődjét adom számotokra; kötétek helyezem ezt a Jézus Krisztusban. Jöjjetek, készítsük ezt a jövődjöt egészen a végső beteljesülésig. Munkálkodjunk elpusztíthatatlan reménység-gel. Ne féljünk a krízisek egyetlen fajtájától sem. Haladjunk keresztül ezeken úgy, hogy készítsük az Isten országát. Minden tekintetből — társadalmi, helyi, ökológiai, szellemi, gazdasági és egyházi tekintetből — dolgozzunk ezen a világon, hogy az életet holnapra még inkább megőrizzük és még inkább támogassuk, mint ma.

6. Mert Isten maga az, aki aratni akar, vagyis össze akar gyűjteni bennünket a maga országába, de nem csak néhány „tökéletest”, hanem a teljes élő, jelenlevő, megbékéltetett és az Úr dicsóításában egységes emberiséget. Ámen.

Fordította: Nagy László

Christoph Klein
Románia, Nagyszeben

Boldogok...

Alapige: Máté 5,2—10
Bibliailvasás: Róma 13,1—13

I.

Valaki a Hegyi beszéd boldogmondásait az emberi önmegtalálás Magna Chartájának nevezte a történelem zürzavarában. E rész az Újtestamentum legismertebb igéihez tartozik, amelynek tartalma ismert, és amelyből gyakran idéznek. Ugyanakkor a mondanivalója nem is olyan könnyen érthető. — Mit jelent valakit „boldognak mondani”? Mit jelent a szó, amit Luther „üdvözült”-nek, más nyelven boldognak, áldottnak fordítanak? Üdvözült! Gondolhatunk a „boldogok szigetére”, amely talán a régi Kréta volt, háborúk nélküli, virágzó élet helye, ahol gondtalanul és elégedetten éltek az

emberek. Vagy gondoljunk nagy belső boldogság érzésére, amikor a végtelenségig emelkedik a lélek, vagy két ember közti nagy szeretetre. Vagy pedig, épp a reformáció ünnepén, gondoljunk arra a kérdésre, amely a középkorban az embereket nyugtalanította, s amely felé olyan behatóan fordultak a reformátorok: miként nyerem el az üdvösséget? Hogyan szabadulok meg, hogyan igazulok meg? Végül is ez a szó, mint „az örök boldogság” kifejezés, nagyon is közismert, a földöntúli élet és a halál utáni utolsó nagy tökéletesség beteljesülésével van kapcsolatban.

Az ókori görögöknél nagyon ismertek voltak az ilyen boldogmondások. Gazdagokat, szerelmes párokat, versenyek győzteseit illettek meg ilyen boldogmondások, ami mai közhasználati szóval gratulációt jelentett. — De ki kap ma a díjakat? Kinek gratulálnak, ki kapja ma a díjakat? Mi felköszöntjük az örvendező születésnap ünnepeltet, mivel mindaddig jó egészségben voltak, és kívánjuk, hogy továbbra is megmaradjon egészségük. Üdvözlünk embereket, akik főnyeremények vagy egy szép örökség tulajdonosai lettek, és kívánunk nekik továbbra is gazdagságot és növekvő jólétet. Köszöntünk embereket vagy egy egész népet győzelem esetén, amit elérték perben, háborúban vagy sportversenyen, s kívánunk nekik továbbra is győzelmeket. Köszöntünk embereket, akik valami teljesítménnyel kitűntek, tanulókat iskolai eredményekért s később embereket hivatásbeli sikereikért. Ilyen és ehhez hasonló embereket veszünk körül szerencsekívánatainkkal, jutalmakat osztunk ki köztük, irigyeljük és körülrajongjuk őket.

Képzeliük el a Jézus körül összegyűlt szegények, jogfosztottak, gyászolók, megszorodottak, elnyomottak, betegek képét, akik jöttek, hogy szavát hallják s esetleg támogatást, gyógyulást és új erőt reméltek tőle. És Jézus elkezd egyszerűen beszélni, ahogyan Lukács erről ilyen egyenes módon számol be: ti szegények, ti szomorkodók, ti erőtlének, ti éhezők, ti sikernélküliek, legyetek boldogok! Köszöntelek titeket, és kívánom, hogy továbbra is maradjatok ebben a szegénységben, szomorúságban, erőtlenségben és sikertelenségben. Nem csoda, hogyha a Hegyi beszéd befejeztével és még egy egész sor egyéb kijelentés után, ahogy a Biblia mondja, a nép „megbotránkozott tanításán”

Nem gúnyolódás ez? Nem von-e maga után jogos felháborodást? Hát lehet embereket ilyen egyszerűen megvigasztalni? Képzeliük el, hogy nagy betegek és gyógyíthatatlan betegek kórtermében így beszél egy odalátogató lelkipásztor: Boldogok vagytok, és gratulálok a betegségeitekhez! Képzeliük csak, mi volna, ha a gyász napján a lelkész a temetőben ezt mondaná a gyászolóknak: boldogok vagytok és szerencsések.

Lehetséges, hogy egyesek számára így hangzott, amit Jézus mondott ott a Hegyi beszédben. Hogy is értette ő tulajdonképpen? Végül is mi ez a boldogság? Bizonyára nem a „boldogok szigete”, nem egy meghatározott hely, nem egy másik ország, nem egy különleges terület, ahol talán kívánságok nélkül „boldogok” lehetnénk. Ilyesmi nincsen, és a túlvilágról való keresztényi elképzelés sem ilyen. Ez a boldogság nem valami szerencseféle, amit a kellemetlenség ellentétéként szoktak elkönyvelni. Az ilyen szerencsét végzetnek, sorsnak, megmagyarázhatatlan véletlennek szokták tartani, ami gyakran igazságérzetünket is sérti. Vagy úgy tekintjük, mint az istenek ajándékát, ahogyan azt Schiller *Polykrates gyűrűje* c. művében ábrázolja, ahol szünet nélkül hull a szerencse a király ölébe. Minden ember vár a szerencséire, mert úgy tűnik, hogy az legyőzi a szenvedést, a gyászt és a magányt. S mivel a szerencse oly ritkán kopogtat, ezért sok ember nem vár rá, hanem keresni kezdi. Ekkor már élvezetről van szó, amit az ember szerez magának. Az élvezetet, mint a fájdalom ellentétét, mindenütt meg lehet találni. Üzletiesített világunkban éppenséggel pénzért kínálják. Mindenütt ott van, ahol az emberek szórakoznak, mulatoznak. Az élvezet és a szórakozás csak néhány órát, pillanatot tart, s nem is vidámitja meg igazán az embert. Komoly gondolkodók mindig is szembeállították ezt az egyszerű élethelyzetből származó boldogságkeresést a valódi örömmel. Úgy tanították, hogy az örömet meg lehet tanulni. Seneca, a híres sztoikus gondolkodó egy olyan boldogságról beszél, ami saját alpból származik, ami csak az ember saját szívéből jöhet, ami épp a világi örömökről és élvezetekről való lemondásból áll. Szerinte igazi boldogság csak a világtól való elszaka-

dásban és őszinte vidámságban és lelki nyugalomban található. Az ilyen életművészetet ábrázolja *A szerencsés Jankó* c. mese, amelyben arról van szó, hogy egy fiatalember a már meglévő javait és szerencséjét folytonosan valami értéktelenebbre cseréli s csak akkor lesz boldog, amikor már nincs semmije; akkor már magát az életet is oda lehet könnyedén dobni, ahogy ezt a haldokló Szókratész is megmutatta, mivel az élet nem a saját tulajdonunk és itt e földön senki sem képes valódi boldogságot nyújtani.

II.

Amikor a szegényeknek, a gyászolóknak, erőtelenekek és szenvedőknek a boldogságról beszél, Jézus nem akar botránkoztató szenzációt kelteni az emberek között azzal, hogy a boldogság megtalálásának egy újabb módját mutatja meg. De nem is csupán vigasztalni akar, vagy egyszerűen bátorítani és az önbizalmat erősíteni. Jézus egész üzenete arra irányul, hogy nekünk embereknek földi életünk alakulását nem csupán azokból a dolgokból kell megértenünk, ami velünk itt történik, amit mi itt megélünk, amit itt megkapunk vagy amit nem érhetünk el. Életünkkel Isten világából jövünk, és életünk által újra e világ felé haladunk. Mi vagyunk azok a lények, akik részt vehetünk ebben az isteni létben: Istennek országában és Istennek rendjében. Ezért áll a „boldogmondások” elején és végén a kijelentés: „mert övék a mennyek országa”. Ha mi Krisztust és az ő Igéjét hittel elfogadjuk és valóban belőle élünk, akkor már itt ebből az isteni világból táplálkozhatunk. Ez az eljövendő világ, Istennek országa Jézusban azoknak adatik, akik őt már most követik. Abból az utolsó beteljesülésből és tökéletességből Istennel való kapcsolatunk által valami már most láthatóvá lehet. A boldogság az Istennel való kapcsolat. Boldognak lenni azt jelenti, hogy Isten gyermeke vagyok, aki az ő kegyelmének hatókörében élek és Krisztus lényétől áthatva formáltatom. Azok boldogok, akiken Isten különös kegyelme nyugszik. Azok boldogok, akik már itt annak az új, csodálatos, isteni világnak dicsőségéből, örömeiből és boldogságából élnek. Boldognak lenni azt jelenti, amit a reformáció „megigazulásnak” nevezett: Isten előtt igaznak lenni, megmentett életet élni; az élet utolsó igazi beteljesülését és értelmét jelenti.

Jézus „boldogmondásai” arra a nagy titokra utalnak, hogy ezt az így értelmezett boldogságot épp ott lehet megtalálni, ahol emberek a bajok, a szenvedések, az erőtlenség és a fájdalom mélyére jutnak. Nem azért vagyunk boldogok, mert szegények, erőtlenek és szenvedők vagyunk. De boldogok lehetünk, mert éppen szegénységünk vagy kilátástalanságunk ad lehetőséget és esélyt arra, hogy egész közel legyünk Istenhez. Mert a szerencse, az élvezetek, az öncélú öröмок, a magunk szerzette gazdagság vagy a magunk erejével kiharcolt hatalom közepette teljesen önmagunkra támaszkodunk, saját képességünkben és sikerünkben bízunk. Ahol azonban teljes elhagyatottságot, magányt és tehetetlenséget érzünk, ott Istenre vagyunk utalva, ott csak az ő kegyelmére lehet építeni, ott az ember olyan szegény, olyan üres, olyan gyenge, olyan tehetetlen, hogy képes és kész valóban Istenre hallgatni, közelségét érezni és kegyelmét megragadni. Mert ennek a világnak szenvedései az újjászületés fájdalmait jelentik. Itt tudjuk meg, hogy felvételt nyerünk az isteni létbe, az ő örök és dicső országába, mindenható és mélységes szeretetébe, ahol minket igaz örömmel, boldogsággal és békével ajándékoz meg. „A boldogság az örökkévalóság jelenléte az örömben” (Tillich), ami lehetővé teszi, hogy vállaljuk a szenvedést, a szegénységet, a betegséget, igen, még a halált is; a boldogság ízelítő abból a dicsőségből és örömből, amit egykor ajándékba kapunk.

Vajon észrevesszük-e, hogy ezek olyan gondolatok, amelyek a reformáció üzenetének középpontjában álltak? Luther fáradhatatlanul utalt arra, hogy ilyen üres kezekre van szükség ahhoz, hogy nagy lehessen a kegyelem. Tudta, hogy emberi teljesítmények, a szentségnek bizonyos állapota vagy földi áldás (mint pl. a gazdagság, élet, egészség) Isten előtt nem jelentik a boldogság, a megszabadítás vagy a megigazulás feltételeit. Luther a halálos ágyán írta ezeket a szavakat: „Koldusok vagyunk, így igaz.” Ez nem szenzáció, nem gúny és nem lemondás. Ez a legmélyebb és végső felismerés afelől, ami minket tulajdonképpen a boldogsághoz vezet és végül a tökéletes be-

teljesedésben igazi és mélységes életértelmet ajándékoz. Luther mindenképp jobban tudta, hogy a keresztyén életnek a maga „ellentétében kell elrejtve maradnia” Dicsőségének az alacsony sorsban, méltóságának a gyengeségben, örömeinek a szenvedésben, reményének a kételkedésben, életének a halálban kell kiábrázolódnia.

A reformáció arra akar emlékeztetni, hogy nekünk ezt a végső, bibliai újszövetségi bölcsességet újra és újra tanulnunk kell. Állandóan abban a veszélyben forgunk, hogy elfelejtjük ezt az üzenetet és saját elképzelésünk szerint alakítjuk. De aki ezt komolyan veszi, annak életében valóban megtörténik a reformáció. A reformáció a 16. században ment végbe, de ma is történik. Jézus minket is, szegény, szomorkodó, tehetetlen és gyenge embereket boldognak nevez; ebben az időben, ezen a helyen és a mi helyzetünkben. Vajon mint egyháznak és népnek nem épp ez-e a tulajdonképpeni esélyünk arra, hogy életünk értelme megvilágosodjék, és hogy minket Isten elfogadjon és egykor tökéletessé tegyen? És vajon nem éppen így találjuk-e meg önmagunkat, mert Isten megtalált minket és ezért a szó igazi értelmében boldogok vagyunk? Ámen.

Fordította: Nagy Irén

László Dezső

Az egyház

Alapige: 2Timóteus 4,17–22

Bibliaviasítás: 2Timóteus 4,1–16

A Szentírás, a hit és a kegyelem után következik a reformáció negyedik ajándékának: az egyháznak az Ige tükrében való újrafelismerése.

A reformátorok az egyházat reformálták, azaz alakították vissza az Igében adott isteni mértékre. Az egyház tért vissza az Íráshoz, az igaz hithez, és helyezkedett újra a maga létalapjára: a kegyelemre.

Mai Igénkben, amelynek alapján az egyházzal akarunk beszélni, maga az egyház szó egyszer sem fordul elő, és mégis teljes képet kapunk az igazi egyházzal. Igen, mert az egyház nem egy szó, hanem a hívek közössége Krisztussal és egymással. Azt mondta Krisztus: nem minden, aki azt mondja: Uram, Uram, megyen be a mennyeknek országába. Nem minden, aki azt mondja: egyház, egyház, van valóban az egyházban. Mennyit mondta a középkori egyház az egyház szót, mennyire fölélje helyezte magát mindennek és mindenkinek, és a végén a reformációban kiderült, hogy nem volt igazi, bibliai értelemben vett egyház ott, ahol egy közösség magát kizárólagosan egyháznak nevezte. A reformátorok, különösen Luther, nem is szívesen használták az egyház szót, helyette inkább gyülekezetről beszéltek.

I.

Az első, amit a mai Ige az egyházzal mond, az az egyház egyetlen, kiváltképpen való ismertetőjele, amint azt a II. Helvét Hitvallás is kifejezi: az igehirdetés. Ott van az egyház, ahol az Igét tisztán hirdetik. Pál boldogan vallotta: teljesen bevégzem az igehirdetést. Erre adott neki Isten erőt és segítséget.

Még egyszer figyeljünk a tételre: ott van az egyház, ahol az Igét tisztán hirdetik, és ahol az Igét tisztán hirdetik, ott egyház van. Nem a külső keretek, nem a külső szervezet tesz egy helyet egyházzá, hanem az Ige tiszta hirdetése. Ahol ketten-hárman egybe gyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük. Ezt az ígéretet tette Krisztus. Mikor vagyunk együtt az ő nevében? Ha az ő nevében imádkozva, az ő Igéjét hirdetjük és hallgatjuk.

A középkori egyház a hatalom minden eszközével, a templomok csillogó pompájával, díszes öltözötű papok seregével akarta igazolni, hogy ő az igazi egyház, s mihelyt a reformátorok hirdetni kezdték az Igét, egyszerre világos lett, hogy nincsen ott igaz egyház, ahol azt csak mondják, de nem gyakorolják az Ige tiszta hirdetését, és ahol nem igazodnak az élő Igéhez, a Krisztushoz. És ma is így van. A római pápa

mind a mai napig sem ismeri el igaz egyháznak sem a görögkeleti, sem a protestáns egyházakat, noha állandóan hangoztatja a velük való kapcsolatkeresést. Nekünk reformátusoknak nem szabad a mai szólamoktól megtévednünk. Az igaz egyház az Igét tisztán hirdető egyház, és mi semmi mást sem ismerhetünk el az igaz egyház ismerve gyanánt, csakis az Ige tiszta hirdetését. Ezért nem keresünk egységet azon az áron, hogy az Igével ellenkező tanításokat, életgyakorlatot és szervezetet fogadjunk el egy látható, de igetartalom nélküli egység látszatáért.

Tegyük fel magunknak a kérdést: miért szeretjük az egyházat? Csak egyért szabad szeretni: éspedig azért, mert benne az Igét hirdetik, mert benne a mennyei Atyának hangját, a jó pásztorunk, Krisztus Urunk szavát, a Szentlélek vigasztaló beszédét halljuk. Maguk a reformátorok hirdették: lehet az egyházban fogyatkozás a szolgák és hívek erkölcsi életében, lehet rossz az egyház szervezete, de ha benne az Igét tisztán hirdetik, akkor minden bizonnyal az igazi egyházhoz tartozunk. Sajnos a mi mai köztudatunkban eléggé háttérbe szorult a bibliai igazság érvényesítése: elsősorban az Ige tiszta hirdetése teszi egyházzá az egyházat. Mi könnyen megbotránkozunk az igehirdetők vagy a hívek emberi gyarlóságain, gyöngeségein, és könnyelműen hátat fordítunk az egyháznak, az igazi igehirdetésnek.

Boldogult emlékü dogmatikaprofesszorom, Tavaszgy Sándor mondta: nem ott van az egyház, ahol poros akták és pecsétnyomók vannak, hanem ahol az Igét tisztán hirdetik a ma élő híveknek.

Ehhez az alapvető igazsághoz mérjük az egyház felőli mai gondolkozásunkat.

II.

A második alapvető igazság, amelyet a mai Ige az egyházzal kapcsolatban kiemel, az, hogy az egyház nem egy mechanikus, gépies szervezet, hanem, amint mondani szoktam: személyes viszonyok közössége. Az egyházban személyek viszonyulnak egymáshoz. Semmit sem ér az az egyházi szervezet, amelyik nem az egyház tagjainak személyes ismeretségén és egymás iránti szeretetén épül fel.

Természetesen elsősorban az egyház fejével, a Krisztussal kell a híveknek személyes viszonyban lenniök. Erről így vallott Pál apostol: Az Úr mellettem áll, megerősít engem, megszabadít az Úr engem minden gonosz cselekedetemtől és megtart az ő mennyei országa számára. Megerősít, megszabadít és megtart az Úr engem. Engem! Személy szerint. Az igehirdetés által éppen ez a megerősítő, megszabadító és megtartó kegyelem jelenik meg az egyházban. Az engem megerősítő, megszabadító és megtartó kegyelem, úgy, ahogy azt Krisztus éppen nekem adja személy szerint az igehirdetés által.

Másodszor az egyház a benne élő hívek személyes közössége egymással. Neveket olvastam fel: Priszka, Akvilla, Onesiforus, Trofimusz, Eubulus, Pudens, Linus, Klaudia. Különböző nevek, akkor élt keresztyének nevei, de mind atyafiak, még sok más atyafival együtt.

Mi az egyház bibliai és reformátori értelemben? Az Igét közösen hallgató, egymást ismerő, egymást szerető, egymást messziről is köszöntő hívő emberek élő közössége. Az egyháznak ezt a személyekből felépülő közösségjellegét hangsúlyozzák a reformátorok, amikor az egyház szó, mondjuk ki nyíltan, a középkori egyházban kompromittált egyház szó helyett szívesebben használták a melegebb, a pásztor és a nyáj egymással való közösségét jobban kifejező bibliai szót: a gyülekezetet.

A napokban a főgondnok atyánkfiaival meglátogattuk a gyülekezet presbitereit, elbeszélgettünk velük az egyház dolgairól, az egyik presbiter testvérünk elmondta, hogy gyülekezetünk több közösségi alkalmán részt vett egy másik gyülekezetből való asszony testvérünk is. Ez a testvér olyan szomorúan mondta a presbiter testvérünknek, hogy ebben a gyülekezetben nagyon szép igehirdetéseket hallott, de fáj neki, hogy a hívek olyan ridegek egymás iránt, hogy nem nyílnak meg egymás előtt, hogy mindenki egy önmagába bezárt külön világ. Ő nem így gondolja az igazi gyülekezeti közösséget. Ennek a testvérünknek igaza volt. A reformáció mai évfordulóján érdemes és szükséges bűnbánatot tartanunk abból a szempontból is, hogy mennyire az egyes

személyek élő közössége a Krisztusban a mi gyülekezetünk. Ebben mennyiben vagyunk hibásak mi magunk, és nekünk magunknak miben kell megváltoznunk.

Végül az Ige rámutat arra, hogy az igazi egyházban a különböző városokban és falvakban élő gyülekezetek is személyes kapcsolatban vannak egymással. Nem tudjuk biztosan, hogy Pál honnan írta ezt a levelet, de az biztos, hogy említi benne két városnak, Milétumnak és Korinthusnak a nevét. Két helységnek a nevét, amelyekben kezesztyén gyülekezet élt. Ezeket a gyülekezeteket a hívek közös hite, egymás személyes ismerete tartotta össze. Tegyük fel a kérdést: vajon a mi gyülekezetünknek a tagjai hány más gyülekezet tagjaival tartanak fent hitbeli alapon élő atyafiságos kapcsolatot? A hivatalosan megállapított és gyakorolt kapcsolatokban milyen lelki kapcsolat, milyen személyes közösség él az egyházmegyék és az egyházkerület gyülekezetei között?

III.

Végül a mai Ige rámutat arra, hogy az egyház miképpen viszonyul Isten országához, a mennyek országához. A római egyház magát azonosnak tartotta és tartja az Isten országával, és vallja, hogy ahol ő van, ott Isten országa van, és senki sem lehet Isten országával kapcsolatban, aki nem ismeri el a római egyház kizárólagos hatalmát. A mai úgynevezett új protestáns felekezetek pedig az hirdetik, hogy ők már olyan tökéletes szentek, hogy a közösségük azonos Isten országával. Mi reformátusok az Ige és a reformátori bizonyosságtétel alapján alázatosan valljuk, hogy az egyház nem azonos Isten országával. Amint Pál apostol mondja: Isten a gyülekezetben tart meg az ő országa számára. Az egyház csak előszobája Isten országának, csak váróterem, ahol felkészülnek a hívek arra, hogy haláluk után belépjenek a dicsőség tökéletes rendjébe: Isten országába. Éppen az az egyház jelentősége és értéke, hogy már e földön, mielőtt elérnénk a tökéletesség fokozatát, Isten szóba áll velünk, megerősít és a gonoszság cselekedeteitől megszabadít, hogy majd átléphessünk az egyházból az Isten országába. Az eget nyitogató igehirdetés hallgatása közben nekünk túl kell látnunk e templom gyönyörű boltozatán, a gyülekezetben megnyílt eget kell látnunk, s ott fenn Krisztus mellett látnunk kell az előttünk éltek és hitben meghaltak dicsőséges seregét, és látnunk kell azt az üres helyet, amelyik éppen engem vár Krisztus mellett.

Az Isten dicsőségére való ilyen kitekintés nélkül az egyház nem igazi egyház.

Mindez pedig azáltal lehetséges, amit az Ige utolsó szavai fejeznek ki: Az Úr Jézus Krisztus a te lelkeddel. Kegyelem veletek!

Azt írja Kálvin: nem véletlen, hogy az apostoli hitvallásban az egyház és a szentek egysége után azonnal a bűnök bocsánatáról teszünk vallást. Igen, mert az egyház a bűnbocsánat által lesz a szentek egysége. Mi az egyház? Nem más, mint az Istentől bűnbocsánatot nyert bűnösök társasága, akik ebben a közösségben bűneiket megvallják, bűnbocsánatot nyerve, hitükben erősödve, a szeretetet gyakorolva készülnek az Isten országába való bejutásra.

Az emberi életnek négy egymástól megkülönböztethető, de elválaszthatatlan szintje van: testünknel fogva hozzátartozunk a természet kényszerű rendjéhez, ember mivoltunknál fogva az emberi társadalom kötelező rendjéhez. E két viszonylatban ugyanazon törvények alatt együtt élünk minden emberrel. Isten azonban még adott egy rendet: a kegyelmének rendjét, az egyházat. Ehhez nem kényszerből és nem kötelező módon, hanem szabadon tartozunk az Istentől ajándékba nyert hitünk által. Az ehhez a renchez való tartozásunk nem ment fel a természet kényszerű és a társadalom megállapított kötelező törvényei alól. Az egyház tagjai nem szabadulnak fel sem a természet, sem a társadalom törvényei alól, azok minden más emberrel együtt rájuk nézve is érvényesek. A kegyelemnek ez az egyházban adott rendje azonban túl utal a földi lét keretein: Isten dicsőségére, Isten országára, a dicsőség rendjére vonatkozik.

Az egyházat teljesen meghatározza a dicsőség nálánál magasabb rendje, ezért mondja Pál és ezért mondja a megújult egyház: Dicsőség Istennek örökkön-örökké! És ezért mondja az egyház: Kegyelem veletek!

Dicsőség Istennek és kegyelem néktek! Örökkön-örökké! Ámen.

Az Úrban bízzatok!

Alapige: Jeremiás siralmi 3,22–24
Bibliaolvasás: Ézsaiás 9,2–7

Jeremiás prófata könyvének az utolsó fejezete megrendítő képekben mondta el Jeruzsálem városának az elesését, a templom elpusztulását. A száraz, megdöbbenő és tragikus tények a Siralmak könyvében költői keretben szívvel-lelket dermedtő üzenetet hordoznak:

„Jaj de árván ül a nagy népű város! Olyanná lőn, mint az özvegyasszony! Nagy volt a nemzetek között, a tartományok között fejedelemasszony: robotossá lőn... Sírván sír éjjelente, könny borítja orcáját. Senki sincs, aki vigasztalna, barátai ellenségeivé lőnek. Sionnak útai gyászolnak, nincsen, aki ünnepnapra járjon. Papjai sóhajtoznak, szüzei nyögnek, csak keserősége van néki: elnyomói főkké lettek, ellenségei boldogok. Bizony, az Úr verte meg őt sok bűne miatt. Szorongató nyújtja kezét minden kincse után, pogányok mentek be az ő szent helyébe. Egész népe sóhajtoz, futkosnak a kenyér után, odaadják drágaságaikat az életért, hogy megéledjenek...” (Sir 1, vál. versek)

Egy országot szélére vetett ország jajkiáltása, a nagy népek játékszerévé lett maroknyi Izráel végső kesergése. A város falai földig rombolva, kapuit tűz emésztette meg. Fiait fogságba hurcolták, leányait, asszonyait meggyalázták. Fejedelmeit, előljáróit vagy fogságba hurcolták Babilonba (hazájuktól keletre), vagy Egyiptomba menekültek (hazájuktól nyugatra).

Népének, nemzetének a kősziklát is megindító nyomorúsága a Siralmak könyvének a 3. fejezetében személyessé válik, Jeremiás prófétának személyes fájdalomává lesz:

„Én vagyok az az ember, aki nyomorúságot látott. Engem vezérelt és járatott sötétségben, és nem világosságban. Megfonnyasztotta testemet és bőrömet, összeroncsolta csontjaimat. Sötét helyekre ültetett engem, mint az örökre meghaltakat. Ha kiáltok és segítségül hívom is, nem hallja meg imádságomat... Eltöltött engem keserűséggel, megrészegített engem örömmel. Kizártad lelkem a békességből, elfeledkeztem a jóról. Ezt mondván: elveszett az én erőm és reménységem az Úrban!” (Sir 3, vál. versek)

A legsúlyosabb, a legelviselhetlenebb nyomorúság is akkor válik végzetessé, amikor az ember belülről adja fel a küzdelmet: „szívem is elhagyott” (Zsolt 40,13).

De mintha Jeremiás is átelné prófétatársa hitbéli élményét: „nem lesz mindig sötét ott, ahol most szorongatás van” (Ézs 9,1), eszmefuttatásában megtorpan, fájdalomainak megálljt parancsol, és a siralmas földi tények mellett meglát valami mást is:

„Az Úr kegyelmessége az, hogy még nincsen végünk!”

Van szenvedés, van pusztulás. Van kilátástalanság, létezik reménytelenség. De él az Úr, és kegyelme mindenképp felett való! Nem az az „elsődleges”, hogy még nincsen végünk. Nem azt fedezi fel először, hogy „nincsen végünk” — hogy arra aztán majd valamilyen magyarázatot keressen. Az első felfedezés: és az Úr, a teremtő, a megváltó, a megszentelő Isten és kegyelme, szövetségi hűsége a mindennapok minden nyomorúságát mérhetetlenül meghaladó szent valóság! Szövetségi hűségének látható, tapasztalható bizonyítéka: Isten népe, a választott nép nem semmisült meg! Hiszen mint anyaméh a magzatot: úgy veszi körül, oltalmazza, elteti, táplálja választottait az Örökkévaló!

De vajon meddig tarthat? Végéremehetetlen vajon kegyelme? Irgalma ideigvaló lenne?

A felolvasott szakasz másképpen válaszol erre a kérdésre. Nem foglalkozik az idő véges vagy végtelen voltával: a megújuló naphoz, a meg nem szűnő, a szüntelenül

visszatérő reggelhez hasonlítja Isten hűségét. A hasonlat így önmagáért beszél, és elmondhatatlan belső biztatást ad!

A kegyelem, az irgalom és a hűség — az Úr kegyelme, irgalma és hűsége aztán merészen szárnyaló gondolatot ébreszt a kesergő próféta szívében, s ajka a hitrejutottak bizalmával szól:

„Az Úr az én örökségem!” — Vagyis: elveszett Jeruzsálem, elpusztult a szent város, összeomlott a templom, fegyver, éhség, fogság, menekülés — s ki tudná felsorolni, még mi minden! — sújtotta Isten népét. Talán a puszta életén kívül semmije sem maradt meg. S annak az életnek is ugyan mi értelme maradt?!

De mégis, mégis: érdemes lesz újra élni, érdemes hinni, remélni, szeretni. Érdemes „vární és megadással lenni az Úr szabadításáig” (JSir 3,26). Mert ha talán mindenem elveszett is: van boldog örökségem — az Úr az én örökségem, azért benne bízom. Tovatűnt a reménytelenség, a múlté lett a céltalanság, semmivé foszlott a kilátástalanság: van miért, van Kiért élnem! Hosszú zsidóhadtság után lassan pezsdül a vér: melege átjárja a dermedt testet, s a rég feledett bizalom ismét az életem vezérévé léssen!

Reformáció népe: ünneplő szent gyülekezet! Ó, hányszor estünk kétségbe, hányszor temettük el reményünket! Hányszor környékezett meg valami elmondhatatlan kétségbeesés: mi lesz az egyházzal, mi lesz gyülekezetünkkel, mi lesz Isten Igéjével: vajon nem jutottunk-e végveszélyre?

Keresztyén atyámfiai, Krisztusban megváltott testvéreim: az ótestamentumi kesergés legyen számunkra örömhírnék, az evangéliumnak a forrásává; hisz amit Ézsaiás jövendölt, az számunkra beteljesedett valóság: megjelent az Isten idvezítő kegyelme minden embernek! Ez a kegyelem: a született, meghalt és feltámadott Krisztus van velünk ígérete szerint minden napon a világ végezetéig.

Az ő szeretetének fényében értjük meg igazán: Az Úr kegyelmessége, hogy még nincsen végünk, mivel nem fogyatkozik el az ő irgalmassága — minden reggel megmegújul: nagy a te hűséged...

A benne vetett bizalom vezessen újabb évtizedeken, évszázadokon szüntelen: bármi történjék is, az Úr az én örökségem! Amen.

Mózes Árpád

Megújult bizodalom

Alapige: Zsoltárok 46,2

Bibliavetés: Róma 8,28–39

I.

Coburg város szívében, egy magas hegycsúcson, égbe nyúló falakkal áll az a vár, ahol hajdan a mi nagy reformátorunk is élt és dolgozott. A teljes épségben és lenyűgöző szépségben megmaradt vár főkapuján túl, amint belépünk a belső udvarra, Luther Mártonnak szinte megszólalásig hű, kőbe vésett mellszobra áll, alatta ez igéssel:

„Nem halok meg, hanem élek,
És hirdetem az Úrnak cselekedeteit. (Zsolt 118,17)

Tíz évvel ezelőtt, amikor először tárult elém e lenyűgöző látvány, a szobor, szinte földbe gyökerezett a lábam. Mindenekelőtt a szobor élethű volta ragadott meg. Egyszerűen úgy éreztem, mintha valóban lélek lakoznék benne, mely szembenéz a világ minden ördögével. De az, ami valóban lenyűgöző erővel ragadta meg lelkem, az a kőbe vésett idézet, az Ige, mely az emberi lét legfájdalmasabb hatalmával szemben, a halál pusztító, félelmetes uralma fölött hirdeti az élet diadalát:

„Nem halok meg, hanem élek.”

Megvallom, aznap többször visszatértem e helyre, s elmerengve nagy reformátórnok csodálatos tettein, arra gondoltam: Istenem, vajon képes lett volna-e — Reményik Sándor szavai szerint — „az árva árny”, „a barát árnya” „óriásként” szembe szállni a világ akkori hatalmasaival, testek és lelkek fölött álló zsarnokok hatalmával?! — Képes lett volna-e a Wormsi Birodalmi Gyűlésen zászlók és dárdák, kardok és koronák gyűrűjében, a fél világ ura, V. Károly császár előtt tenni ama bizonyoságtételt, mely századok múltán is visszhangzik evangélikus népünk lelkében: „Itt állok, más-képp nem tehetek, Isten engem úgy segítjen”?!

És egyáltalán, képes lett volna-e — kérdezhetnénk — mindezekre, ha lelkében nem él sziklaszilárd módon, életet formáló meggyőződéssel a 118. zoltár éltető vallomása?!... Aligha! És bizonyos vagyok, hogy az a meggyőződés, mely akkor megmozgatta a fél világot, abból a mély bizodalomból fakadt, mellyel az ő Urához kötődött, aki megöletett és mégis él, és akinek szerelme magához láncolta mindhalálig, úgy, mint Pál apostolt hajdan, aki erről így vallott:

„Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem jelenvalók, sem következők, sem magasság, sem mélység, sem semmi más teremtmény nem szakaszthat el minket az Istennek szerelmétől, mely nagyon a mi Urunk Jézus Krisztusban” (Róm 8,38—39).

II.

Ez az Istenhez való teljes kötődés éltette Luther Mártont is hitében és vitte a bizonyoságtétel útján, mely akkor lázba hozta a fél világot. Vitte a kolostor celláinak kínzó, gyötrelmekkel teli mélységeiből ama boldog felismerésig, hogy „ha az Úr Isten nem könyörül, akkor hiábavaló az ember minden igyekezete, törekvése vagy épp eget ostromló akarata”. De ez a felismerés akkor válik teljessé benne, amikor megbizonyosodik végképp arról, hogy az Úr Isten valóban könyörült a világon és nem hagyta az embert a bűn gyalázatában. Sőt, valami olyat cselekszik, „amit addig szem nem látott, fül nem hallott, s az emberek szíve meg sem gondolt” — emberré lett egyszülött Fiában, és megáldoztatott a kereszten azért, „hogy valaki hiszen őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen” (Jn 3,16b).

E boldog felismerés, az evangélium lényegére való rálatálás által szabadult meg Luther lelke, egész lénye, élete a szorongató félelem béklyóitól. Ezáltal lett felszabadult, boldog emberré, akinek élete végképp Istenhez kötődött. És így lett úrrá, életté benne a 46. zoltár vallomása, mely élete himnusza, hitvallása lett:

„Isten a mi oltalmunk és erősségünk!”

Igen, Isten a mi oltalmunk és mindig biztos segítség, sőt, „igen bizonyos segítség a nyomorúságban”, akinek nem közömbös az ember élete, sorsa, aki megvéd, megoltalmaz, aki eloszlatja félelmünket, úgy, amint azt Luther vallja a Kis Kátében, az első hitágazat magyarázatában, midőn Istenről szól: „Minden veszedelem ellen megoltalmaz, és minden gonosztól megvéd és megőriz. És mindezt csupán atyai, isteni jóvoltából és irgalmasságából cselekszi, anélkül hogy arra érdemes vagy méltó volnék.”

III.

Ha ma, közel fél évezred távolából van a reformációnak üzenete számunkra ez ingatag és talajvesztett világban, ahol napról napra a káosz lesz úrrá az életben, akkor úgy érzem, az az, hogy „Isten a mi oltalmunk...” Mert ez az, amire szüksége van népünknek, szüksége van gyülekezeteinknek, nyugalanság és félelem lett úrrá újból a lelkeken. Amikor akaratlanul újra abba a megkeseredett élethelyzetbe sodródtunk, mint régen, amikor a kilátástalanság és tehetetlenség nyomasztó súlya alatt roppantak meg és keseredtek meg az emberek. Gondolhatunk a két világháború borzalmára, melynek keserves keresztjét hordozza még ma is népünk, nemzetünk. De gondolhatunk azokra az évtizedekre is, melyekben az istentelenség szelleme uralta az életet, amikor apáink és nagyapáink hulltak a porba reménytelenül, megfosztva mindenüktől, emberi méltóságuktól is, amikor rabságukban a megkeseredett emberek úgy érezték, számukra örökre

beborult az ég, s kétségbeesetten kiáltottak Istent keresve: „Örök Isten, merre, merre vagy?”... A felsorolást folytathatnánk a végtelenségig, de ehelyett e szörnyűséges idők átélőiként Isten iránti hálával teszünk és tehetünk bizonyosságot, hogy akkor is, ott is számunkra az oltalom Isten volt, nem pedig az emberek hatalma. Amikor annak az istentelen világnak félelmes hatalma kártyavárként összeomlott és a démoni hatalmak porba hulltak, az nem az emberek, nem a mártírokká magasztosult életek, nem a hőiesen ellenálló egyházi személyek érdeme, hanem Isten munkája volt! Róla nemcsak a távoli múltban vallották Izráel fiai, hanem boldogan valljuk mi is: „Isten a mi oltalmunk és erősségünk, igen bizonyos segítség a nyomorúságban”, a nyomorúság idején! Mindez nem költői vallomás, nem divatos szólam akar lenni, amitől hangos körülöttünk a világ, hanem élő valóság, amit mi magunk átéltünk, és aminek épp ez a mi megtépázott nemzedékünk a tanúja és bizonyossága!

Testvéreim! Ez a bizonyosság, akárcsak a reformációban megújult bizalom, eloszlát belőlünk, Isten népének lelkéből minden félelmet. Luther Mártonról jegyezték fel, hogy amikor a Wormsi Birodalmi Gyűlésre idézte a császár, barátai féltették, nehogy Husz János tragikus sorsára juttassák, ezért arra kérték, maradjon és ne menjen el a Birodalmi Gyűlésre. Ő pedig így felelt: „Ha annyi ördög lenne Wormsban, mint cserép a háztetőn, vagy ha olyan tüzet raknának Wittenberg és Worms között, hogy azok az egeket nyaldosnák, én akkor is elmegeyek, hogy bizonyosságot tegyek az én Uramról!” Élete alkonyán pedig, amikor Wittenbergben súlyos pestis pusztított és mindenki fejvesztve menekült, bármennyire könnyörögtek is, hogy meneküljön, ő ott maradt a betegeket ápolni, a haldoklókat vigasztalni, a könnyeket letörölni. Tette ezt azért, mert tudta, hogy az élete az Úr Isten oltalma alatt áll, és tudta, hogy halála is az Úr kezében van.

Mindezekről nem azért tettem bizonyosságot, hogy valamiképpen a mi reformátorunk érdemeit kiemeljem és magasztaljam. Távolról sem. Ellenkezőleg! Amikor a reformációról beszélünk, tudnunk kell azt, hogy sem Luther, sem Kálvin, sem más reformátori nagyság érdemére nem akarunk rámutatni, hanem egyedül csak arra, aki mindenek fölött áll, aki kitérte szívét az emberiség előtt, és aki irgalmas szeretetével mindhalálig magához láncolta reformátoraink életét. És valljuk, hogy minket is magához akar ölelni, hogy az ő csodálatos világának részeseivé legyünk. Minket is buzdít, hogy ne bizonytalankodjunk, ne kételkedjünk. Merjünk bizalommal közeledni hozzá, hogy nyugtalan világunkban nála biztonságot, oltalmat találjunk. Vagy úgy, amint az apostol buzdítja népét, midőn az örök főpapra mutat: „Járuljunk azért bizalommal a kegyelem királyi székéhez, hogy irgalmasságot nyerjünk és kegyelmet találjunk alkalmas időben való segítségül” (Zsid 4,16).

Erre a segítségre van szükségünk mindnyájunknak, akik a bűn nyomasztó terhének súlya alatt gyötrődünk, akiket félelemmel és nyugtalansággal tölt el a körülöttünk levő világ, és akik távolról sem tudhatjuk, mit tartogat számunkra a jövőendő és holnap reggel mire ébredünk. De szükségük van azoknak is, akikre a betegség súlyos keresztre vagy az élet valamilyen más nyomorúsága nehezedik, hogy újra meg újra bizalommal teljék meg az életük.

Luthert kortársai megfélemlíthetetlennek ismerték. De feljegyezték róla, hogy amikor súlyos napokban vagy nehéz órákban volt része, akkor Melancthon Fülöpöt hívta — énekelni. És ilyenkor mindig felcsendült ajkukon a 46. zsoltárból fakadó dinamikus erejű himnusz: „Erős vár a mi Istenünk.” De nemcsak nekik nyújtott erőt, vigaszt e zsoltár, mit Luther lelke öntött énekebe, hanem ma is sokunknak. Fortunato Santini († 1862) katolikus olasz zenetudós írja vallomásaiban: „És milyen sok felemelő órát köszönhetek Luther énekének, az Erős várnak! Nem ismerek ennél hatalmasabb, megragadóbb éneket. Úgy hangzik, mint mennyből jövő harsonaszó... Amikor Luthert a mennyben látni fogom, szívélyesen megszorítom majd a kezét, ott, ahol már semmi sem választ el minket” (Koren Emil).

És mi tegyük hozzá, hogy valóban, akiket a Krisztus szerelme ölel át, azokat semmi sem választhatja el tőle, sem élet, sem halál, és azok számára ama kőbe véssett 118. zsoltár igéi életté válnak századok múltán is és élnek ma is. Valahányszor a

reformációt idézzük vagy Luther Márton emléke előtt állunk, mindezek emlékeztessenek azokra az igékre, melyek minden hívő embernek hitvalló énekévé, himnuszává kell hogy legyenek, s amelyek mindig megerősítenek hitünkben és bizodalunkban:

„Isten a mi oltalmunk és erősségünk,
igen bizonyos segítség a nyomorúságban.”

Ámen.

Robert Riedel
Svájc, Genf

Mit csinálsz itt, Illés?

Alapige: 1Királyok 19,9
Bibliailvasás: Lukács 12,22–32

Illés próféta Jézabel királyné ellenséges magatartása miatt életveszélyben érezte magát, s ezért a Sínai-hegy körüli sivatagba menekült. Csalódottan, csüggedten és kimerülten borulátó hangulatba esett.

Ma bennünket is ez a pesszimizmus fenyeget. Az utóbbi években történt kelet-európai nagy változások a felszabadult országokban nagy reménységet ébresztettek, de a gazdasági és szellemi romokból nehéz kilábalni. A felszabadulást nem követte rögtön anyagi jólét és szellemi megújulás. Évekre és nagy erőfeszítésre van szükség ahhoz, hogy a remélt új társadalom kialakulhasson. Igazságos államrend, demokratikus közélet, a polgárok egymás iránti megértése, türelem és még sok más egyéb kell ahhoz, hogy az immár politikai függetlenséget élvező államok minden lakosa boldog lehessen.

I.

De térjünk vissza az elkeseredett Illés prófétához!

Hogy megmentse életét, elmenekült. Egynapi gyaloglás után egy rekettyebokorhoz ért, leült alája, meghalni kívánt, és ezt mondta: „Uram! Vedd el életemet, mert nem vagyok jobb elődeimnél!” Aztán elaludt. Negyvennapos újabb gyaloglás után a Hóreb hegyéhez ért, s ott egy barlangban töltötte az éjszakát. Egyszer csak így szólt hozzá az Úr szava: „Mit csinálsz itt, Illés?” Ő így felelt: Nagyön buzgólkodtam az Úrért, mert Izrael fiai elhagyták szövetségedet, lerombolták oltáraidat, prófétáidat pedig megölték. Egyedül én maradtam meg, de az én életemet is el akarják venni. — Vagyis Illés magyarázni kezdte menekülésének az okát.

Emeljük ki az Úr kérdését: „Mit csinálsz itt, Illés?” Ez valóságos kihívás a próféta számára. A kérdést így lehetne részletesebben megfogalmazni: Minthogy a körülmények ilyenek, mivel a világ ilyen, nem érdemes élni? Nem lehetséges Istenbe vetett hitben élni? Nem éppen a veszélyek között, a nehéz időkben kell az embernek igazán a hitére támaszkodnia? Minél fenyegetőbbek a bajok és minél inkább szaporodnak a nehézségek, hitednek annál erősebbnek kell lennie. Az igazi és kitartó hit győzelemre vezet.

Isten ma hozzánk intézi kérdését: Megfáradt, kimerült, kétségességek emberek, mit csináltok? Hol tartotok most, akik gyakran így panaszkodtok: „Mire jó folytatni az egészet?”

Még akkor is, ha a földgolyó megrepedne, vagy másfajta pusztulás fenyegetne bennünket, még akkor is osztanunk kell Pál apostolnak a Rómabeli gyülekezethez írt következő sorait: „Meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelenvalók, sem következendők, sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem szakaszthat el minket Isten szeretetétől, mely vagyon a mi Urunk Jézus Krisztusban” (Róm 8,38–39).

Ha ez az apostoli bizonyosság a mienk, akkor lelkünket olyan erő hatja át, amelyik messze túlhaladja az atomrombolás, a társadalmi felfordulás, a természeti csapások, sőt még a halál pusztító erejét is.

A jövőd Isten kezében van, s azzal együtt mi is. Ez a szilárd meggyőződés nekünk erőt és bátorságot ad, valamint olyan erős akaratot, hogy hivatásunkat betölthesük.

A második világháborúnak 56 millió halálos áldozata volt, a polgári lakosságot, nőket és gyermekeket is beleszámítva. A jelenlegi belháborúk veszteségi statisztikája is félelmetes. Megakadályoz ez bennünket abban, hogy minden lehetőet megtegyünk a szörnyűségek megelőzésére? Nem! Ne tőrjünk, hogy a feladatok óriási volta megbénítson bennünket, teljesítsük lelkiismeretesen kötelességünket. Úgy, amint az evangélium tanítja: legyünk hívek a kicsi dolgokban. Igen, legyen előttünk az evangéliumi gazda ígérete: „Jól vagyok, jó és hű szolgám; a kevesen voltak hű, sokra bízlak ezután” (Mt 25,21). Itt a tálentumok példázatáról van szó. Egy ember, aki idegenbe készült, szolgáinak átadta vagyonát. Az egyiknek adott 5 tálentumot, a másiknak kettőt, a harmadiknak pedig egyet. Az első szolga vállalkozásba fogott, és nyert másik 5 tálentumot. Ugyanígy az, aki a kettőt kapta, nyert hozzá másik kettőt. A harmadik a földbe rejtette gazdájának a pénzét, így az semmit sem jövedelmezett. A számadás napján a gazda megjutalmazta az első két szolgát, de a harmadikat, a haszontalant, megbüntette.

II.

Az elkeseredett és halálra vágyó Illés prófétától ezt kérdezte az Úr: „Mit csinálsz itt, Illés?” Majd szólt határozott parancsa: Menj vissza Izráelbe! Nagy feladatot bízok reád.

Az Úr sokszor igen fontos feladatokat bíz szolgálaira.

A hatalmasok látszólag végleges döntéseket hoznak, hadseregeket mozgósítanak, de a népek szívét nem tudják meghódítani. Ezért az erőszakkal létrehozott igazságtalan társadalmi rendszerek előbb-utóbb megrendülnek, majd összeomlanak. Áldjuk ezért Istent, mert hisszük, hogy ő a történelem Ura.

A felszabadulás ellenére — mint már azt mondtuk —, ma is vannak kínos helyzetek. Ne keseredjünk el, hanem hittel nézzünk előre! Ne feledjük: a jövő velünk együtt Isten kezében van, és Isten számít gyermekeinek a „kicsiny dolgokban” napról napra tanúsított hűségére, építő és alkotó munkájára, vagyis a mi hűségünkre és munkánkra, mivel elkeseredéssel és azzal, hogy megadjuk magunkat, semmit sem tudunk megváltoztatni. A megkeseredett Illés példájára így csak barlangba rejtőzhetünk, így csak halálra készülhetünk. Az önmegadásnak, a kétségbeesésnek a győzelmes ellentétpárja a hit.

A hitnek, nevezetesen annak a bizonyosságnak, hogy Isten nem hagyja el az övéit, valamint annak a hitbéli tapasztalatnak, hogy azoknak, akik Istent szeretik, minden javukra válik, igen fontos szerepe van a népek életében.

Népekről, tehát sokaságról beszélünk. Valóban, a tervek megvalósításához sokak közös munkája kell. De a kezdeményező gondolat vagy az irányító eszme, illetve ötlet egyének fejében és szívében születik meg. Gondoljunk például a zene világára: mesetermíveket nem a sokaság, nem a tömeg alkotott, hanem Händel, Bach, Mozart és Beethoven. Időtálló műveik személyes zseniális tevékenységük gyümölcsei, melyek az egész emberiség örömeire és javára szolgálnak. Hozzájuk hasonlítanak a nagy festőművészek és a szobrászok is. Háború vagy egyéb viszontagság nem akadályozta meg őket abban, hogy maradandó művekkel ajándékozzák meg az emberiséget. Gondoljunk Tizianra, Dürerre, Michelangelóra vagy másokra.

De az Úr szőlőjében nemcsak a kivételes tehetségek tudtak és tudnak ma is dolgozni, hanem egyszerű emberek is. Üzemben, irodában, kórházban, iskolában vagy másutt minden jószándékú férfi vagy nő részt tud venni munkájával a társadalom anyagi és szellemi életének az építésében, sőt: a teremtett világ harmóniájának a megőrzésében is. Az emberi közösség igazán emberi élete ezektől az egyénektől függ. Férfiak és nők akkor is részt vesznek egy egészséges társadalom kialakításában, amikor tiltakoznak a hamisítás és a rombolás ellen, amikor síkraszállnak az igazságért, amikor igaz ügyek védelmére közvéleményt teremtenek.

Ami a keresztyén hívők tevékenységét illeti, az szinte mindenütt, így például a demokratikus vagy más rendszerű államokban is lehetséges. Lehetséges ez még akkor is, ha az utóbb említett országokban ez kockázattal jár. Minden attól függ, hogy milyen módon tanúskodunk hitünkkről.

Visszaemlékszem arra a perre, amelynek során — számos évvel ezelőtt — öt személyt megvádoltak, mert tiltakoztak Csehszlovákiában a szovjet megszállás ellen. Ez a három férfi és két nő példaadó bátorságot tanúsított. Az egyik nő, Larissa Daniel, orosz volt. Magatartása bámulatot érdemelt. Érezte az ember az ő belső, lelki és szívbéli szabadságát. Magatartásáért meg kellett fizetnie. Vállalta. Ekkor eszembe jutott a Krisztus szava: „Valaki azért vallást tesz énrlám az emberek előtt, én is vallást teszek arról az én mennyei Atyám előtt” (Mt 10,32). Aki elveszíti az ő életét a Krisztusért, megtalálja azt.

Hitünk mai gyakorlásával kapcsolatban menjünk most egy kicsit tovább. Megvagyok győződve arról, hogy borúlátó társadalmunkban a lelkész az egyik legfontosabb szolgálatot látja el, amikor az emberekben az Istenbe vetett hitet igyekszik építeni és a jövőbe vetett reménységet is igyekszik erősíteni.

III.

Lelkészi szolgálatról szóltam, de ne feledjük el, hogy az „egyetemes papság” bibliái tanítása értelmében minden keresztyén embernek élete hálaáldozatul való áldozásában papi tevékenységet kell gyakorolnia. Az evangélium szolgálata mindnyájunk ügye. Miképpen gyakoroljuk azt? Íme egy példa:

Ha valaki személyes problémáival hozzánk fordul, és mi túl könnyen azt válaszoljuk, hogy nem tudunk segíteni, akkor elkeserítjük, sőt kiábrándítjuk, s talán hitét fogja veszíteni. Ezzel szemben, ha testvéri módon meghallgatjuk, igyekszünk őt megérteni és neki segíteni, kitartásra biztatni és arra bátorítani, hogy bizalommal folytassa életútját még akkor is, ha akadályokba ütközik, akkor baráti szavainkkal és tetteinkkel győzelemre segíthetjük őt.

Emeljük ki ezt a szót: bizalom. Elsősorban a saját szívünkben kell hogy legyen Istenbe vetett bizalom, és azután igyekezzünk ezt felebarátunk szívébe is átoltani. Utána pedig erős akarattal és kitartással küzdjük le a nehézségeket, és céltudatosan haladjunk előre.

Az ilyen magatartást evangéliumi optimizmusnak is nevezhetjük. Gondterhelt világunkban nagy szükség van erre a derűlátásra. Problémákkal telt világunkban mi keresztyének viselkedjünk úgy, mint valóban megváltott emberek, akiknek a szívét Krisztus békessége tölti el. Fogadjuk mélyen a lelkünkbe Megváltónknak e szavait: „Azért azt mondom néktek: Ne aggodalmaskodjatok a ti életetek felől, mit egyetek és mit igyatok, sem a ti testetek felől, mibe öltözködjete... Tekintsetek az égi madarakra, hogy nem vetnek, nem aratnak, sem csűrbe nem takarnak; és a ti mennyei Atyátok eltartja azokat. Nem sokkal különbek vagytok-e azoknál?” (Mt 6,25—26)

Ha valaki kétségbeesik és feladja a küzdelmet, ez annak a jele, hogy nincs bizalma Istenben. A hívő ember mindig talál okot arra, hogy reménykedjék. Igen, a reménység a keresztyének egyik fő jellemvonása kell hogy legyen. Bűnös emberek vagyunk, de megváltott bűnösök, Isten gyermekei vagyunk a Krisztusban, és az ő érdeméért az örök élet részesei.

Jézus Krisztus követői vagyunk, akik a jó hírt visszük. Az embereket meg kell tudnunk vigasztalni Isten ügyének győzelméről.

A harmincéves háború utáni Európában, nagy szomorúság közepette, Paul Gerhardt, sok egyházi ének szerzője, többek között így énekelt: „Életedet, félelmedet, kívánságaidat, bízd a Mindenható végtelen kegyelmére.”

Ha katasztrófa, baleset vagy más szenvedés ér bennünket, tekintetünket igaz hittel fordítsuk a golgotai kereszt felé. Ha úgy tűnik, hogy a próbatételek meghaladják erőnket, emlékezzünk arra, hogy minden bajunkkal együtt Isten kezében vagyunk. Emlékezzünk továbbá arra is, hogy az utolsó szó nem a szenvedésé, hanem a húsvéti

győzelemé. És emlékezzünk a végcélra: Az Úr megváltott gyermekeit mennyei közösségbe várja.

Legyen áldott a kegyelmes és szabadító örök Isten!
Soli Deo Gloria! Egyedül Istené a dicsőség! — Ámen.

James L. Weatherhead
Skócia, Edinburgh

„Mit jelent ez a szertartás?”

Alapige: Róma 12,1–2
Bibliolvasás: 2Mózes 12,21–28

Izrael fiái számára fontos volt az, hogy minden évben, amikor a zsidó húsvétot ünnepelték, feleletet adjanak e kérdésre.

Fontos-e számunkra az, hogy az évi közgyűlési szertartásunk alkalmával megpróbáljunk felelni erre?

Nemrég egy ökumenikus találkozó alkalmával részt vettem egy szertartáson, amelyet a kopt ortodox liturgia szerint tartottak; ennek egy része olyan régi nyelven folyik, melyet senki sem ért.

Ők hogyan feleltek volna a kérdésre, hogy „Mit jelent ez a szertartás?” Biztosan nem mondták volna azt, hogy szertartásuk értelmetlen. Bizonyára azt mondták volna, hogy olyan áhítatot tartanak, mely egy emberemlékezet előtti hagyományban gyökerezik.

Visszaemlékezem arra, hogy dr. Lamb-nek, aki latinul mondta az asztali áldást a New College-ban, egy amerikai diák azt mondta egy alkalommal: „Egy szót sem értek abból, amit ön mond.” Erre ő azt felelte: „Nem önhöz beszélek.”

E válaszban rejlő igazság arra készíten bennünket, hogy ne vegyük magától értetődőnek azt, hogy képesek kellene legyünk feleletet adni a kérdésre: „Mit jelent ez a szertartás?”

Természetesen nem osztom azt a nézetet, hogy a keresztyén istentiszteletet oly módon kell tartani, hogy ha az a közmondásos marslakó első alkalommal belépne a templomba, mindent meg kellene értenie abból, amit mondanak vagy tesznek. Azt a véleményt sem osztom, hogy a prédikáció nyelvének utánoznia kell a szenzációhajhász képes napilapok nyelvét, azért, hogy az egyszerű emberek is megértsék azt, mert nem hiszem, hogy a nyelv elválasztható lenne a gondolati formáktól és értékektől; mindenesetre úgy gondolom, hogy ebben is lenne olyan, amit a marslakó nem értene meg.

Újtestamentumi alapigénkben „az okos istentisztelet”-ről olvastunk. Az „okos” szó a „logos” szógyökből származik, amely ígét vagy értelmet jelent, és amelyet János evangéliuma Jézusra vonatkoztat, amikor azt mondja, hogy az Ige testté lett és közöttünk lakott. Itt egy olyan istentiszteletre utal, melynek értelme úgy magyarázható, mint logikus következménye annak, amit Isten értünk tett.

Ez az „okos istentisztelet” nem jelent kevesebbet, mint azt, hogy testünket szent, Istennek tetsző élő áldozatként felajánljuk. Űrvacsoraosztáskor ez így hangzik nálunk: „odaszánjuk testünket és lelkünket élő és szent áldozatul, amely tetszik Istennek”

A „test” Pál szerint a teljes embert jelöli fizikai, szellemi és lelki értelemben egyaránt. Ilyen testek alkotják a Szentlélek templomát, és ilyen testek alkotják az egyházat mint a Krisztus testét. A test szerepei közé tartozik a mosolygás, zokogás, beszéd, csók, gondolkodás, imádság — minden, ami azt mutatja, hogy élő testről van szó —, és mindezt okos istentiszteletként Istennek szánjuk. Ez az, amit e szertartás jelent.

A Római levél okos istentiszteletről szóló része hidat képez e levél megelőző dogmatikai részei és a következő, etikai előírásokat tartalmazó rész között — mert a világban való forgolódásunk is okosan, ésszerűen és logikusan kapcsolódik ahhoz, hogy kik vagyunk és hogyan szánjuk oda magunkat Istennek.

Tehát mit jelent ez a szertartás?

Mi nemcsak mint egyének vagyunk jelen itt, hanem mint különböző testületek képviselői is, ezért viselünk színes öltözetet, mely a képviselt testületet jelképezi — az államot, a népközösséget —, az egyházat, Krisztus testét — és intézményeket, testületeket, gyülekezeteket, egyetemeket, fakultásokat és társaságokat mint részeit egy népközösségnek, és mi nemcsak hogy képviseljük e testületeket, hanem oda is szánjuk magunkat élő szent áldozatul, amely tetszik az Istennek. Ez a mi okos istentiszteletünk!

Ennek egyik következménye az, hogy magunkénak tekintjük Pál apostolnak minden erkölcsi előírását, mert mi azért vagyunk, hogy különféleképpen szolgáljuk az egész közösség ügyét. Ezek az előírások nem bírói végzések, melyeket törvény szerint alkalmaznunk kell, hanem annak az életvitelnek a kiábrázolásai, amelyet tőlünk mint intézményektől és mint egyénektől egyaránt elvárnak.

Ezek nem a kegyes életnek a receptjei, hanem az örök élet légkörének előrevetítései. „Változzatok el a ti értelmeteknek megújulása által, hogy megvizsgáljátok, mi az Istennek jó, kedves és tökéletes akarata.”

Van-e valaki, aki tagadja vagy bevallja azt, hogy nem ilyen magasztos célok vezeték ide? Távol álljon tőlem azt állítani, hogy bárki a jelenlévők közül csupán megszőkből vagy kötelességtudásból van itt jelen. Derülnék azon, ha valaki tényleg azt mondaná, hogy „azért jöttem ide, mert élvezek szép ruhába öltözni és ünnepi felvonuláson részt venni”. Ez gyerekesen egyszerű beismerés lenne.

Ha azonban egy ilyen személy azt mondaná, hogy nem áll jogomban őt Istennek tetsző, élő áldozatul bemutatni, és hogy ő nem így értelmezi ezt a szertartást, akkor nekem is úgy kellene válaszolnom, ahogy azt dr. Lamb tette: „Nem önhöz szóltam.”

Ez a szertartás Istennek szól, nem pedig az összesereglett gyülekezetnek. Az emberek és a képviselt intézmények Istennek vannak szánva, ha akarják, ha nem; ha tudatában vannak ennek, ha nem — mert mi, az egyház, mint a hívők közössége, Istennek szánjuk gyülekezetünk, népünk és a világ életét.

Egyesek számára ez olyan, mint az ismeretlen nyelven tartott liturgia, mások számára pedig olyan, mint a latinul mondott áldás. Számunkra, hívők számára azonban ez a mi okos istentiszteletünk.

Az, ami itt történik, lényegében nem különbözik attól, ami minden vasárnap a templomokban történik: de bizonyos dolgok nyilvánvalóbbakká válnak a jelképes öltözetek és a szertartás által.

Emlékeznünk kell arra, hogy egész Skóciában és bizonyára más országokban is az emberek, akik istentiszteletre összegyűlnek, nemcsak saját megváltásukért gyakorolják kegyességüket, hanem hálákat adván megnyílnak Isten élő Igéje számára, és imádkoznak, közbenjárnak népekért, nemzetekért, kormányokért és mindazokért, akik az emberi társadalom jólétéhez hozzájárulnak, és ebben az értelemben az egyetemes egyház a népeket Isten színe elé emeli. Az egyház jogosan törődik az igazságossággal, a neveléssel, az egészségüggyel, a munkanélküliséggel, társadalmi, gazdasági, politikai, kereskedelmi, törvényhozási kérdésekkel, mert mindez a mi okos istentiszteletünk testületeire tartozik.

„Mit jelent ez a szertartás?”

Azt jelenti, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus nevében gyűltünk itt össze, aki Isten Igéje, a logosz, aki emberi testet öltött, így járt a földön; ebben a testben hívta el a tanítványokat, ebben a testben hívta ki a hatalmasságokat, ebben a testben szenvedett, halt meg és támadott fel, és ebben a testben ment fel az Atya Isten jobbjára.

Azt jelenti ez a szertartás továbbá, hogy most az ő nevében szánjuk oda testünket a szó teljes értelmében, az egész emberi életet, a teremtett világot élő és szent áldozatul, amely tetszik Istennek. Ez a mi okos istentiszteletünk! Ámen.

Fordította: Geréb Erzsébet

Esketési beszéd

Nagy László

Kincsek őrizői

Alapige: 2Timóteus 1,14

Isten kincseket teremtő és kincseket ajándékozó Úr.

I.

Isten Földünket, ezt az óriási smaragdot igazi kincsek és igazi kincsek szinte kiapadhatatlan tárházává teremtette. Isten igazi kincsek és igazi kincsek gazdag tárházává teremtette kedvencét: az embert, akire rábízta a Föld őrzését és gondviselését.

Amikor az ember eltékozolta kincseit és kiszolgáltatta magát a bűnnek, akkor Isten győzedelmes szeretetében e világnak ajándékozta a kincsek kincsét, szerelmes egyetlenségét, az igaz Jézus Krisztust, hogy legyen a bűnös embervilág és az egész teremtett mindenség megváltója, a hit, remény és szeretet kincseinek gazdag ajándékozója.

II.

Isten, ez a kincseket teremtő és kincseket ajándékozó Úr a szent házasságban most egymásnak ad benneteket. És igaz kincsként ajándékoz most egymásnak benneteket. Ezt sohase feledjétek el! Ti egymás számára a teremtő mennyei Atya drága kincse vagytok. Igen, titeket olyan kincsként teremtett és ajándékoz most egymás számára, melynek értéke az idő teltével-múltával sem csökkenhet, melynek szépsége még az öregkorban sem halványodhatik el, melynek jósága az élet küzdelmei közepette is állandó marad, mint a mindennapi kenyér, mint az üdítő forrásvíz, mint az ózondús levegő.

Ti egymás számára nem a szépség, nem az erő és nem az ifjúság ajándékai, hanem a teremtő mennyei Atya kincsei vagytok. Pótolhatatlan és helyettesíthetetlen kincsei. Drága kincsek! Miként Jeremiást már az anyaméhben úgy formálta, hogy roppant súlyos történelmi helyzetben Izráel megváltást hirdető prófétája lehessen és legyen, már az anyaméhben úgy formált benneteket az Úr, hogy a szent házasság erőfeletti útjában egymás számára valóban drága kincs lehessetek és mindhalálig azok is legyetek. Titeket ez a teremtő Úr egymás számára drága kincsként teremtett. Egymást kölcsönösen kiegészítő drága kincs vagytok, miként kiegészíti egymást a hit és a reménység, a reménység és a hit.

Isten, ez a teremtő szent Úr és kincseket ajándékozó mennyei Atya titeket külön-külön, de örökkévalóságtól az örökkévalóságig egymás számára igazi kincsek tárházává alkotott. Mint a Szentírás néhány könyvét a qumráni barlangok agyagkorsóiba, testetek cserépedényébe mennyei kincseket rejtett. Az Isten gyermekeinek azokat a kegyelmi ajándékait és azokat az erényeit, melyek nélkül földhözragadt szegények lesztek és bármilyen magas fokú jólétben is éljétek, de amelyeket ha megtaláltok egymásban, még a kísértések, még a próbatételek idején is meglegedett és boldog emberek lesztek.

Nektek egymásban kell megtalálnotok a hívő keresztyén lelket, hogy együtt imádhassátok, áldjátok és magasztaljátok a kincsek drága Istenét. Nektek egymásban kell megtalálnotok a hívő reménység kiapadhatatlan életforrását, mely szüntelen felüldít és meglevenít benneteket, mint az áldást hozó eső és az érlelő napfény, hogy Isten háromszor szent nevének dicsőségére virágozzatok, illatozzatok és jó gyümölcsöket teremjétek. Nektek egymásban kell megtalálnotok a hűséges szeretetben egymásért élő és munkálkodó, egymásért imádkozó és szolgáló szívet, azt a szívet, mely nem keresi a maga hasznát, mely nem cselekszik éktelenül, mely mindent hisz és mindent remél, mely soha el nem fogy.

Egymás számára a hit, a remény és a szeretet drága kincsei vagytok! Isten úgy helyezte el szívetek, lelketek mélyén a hit, a remény és a szeretet kincseit, miként a föld mélyébe rejtette a vasat és a szenet, az ezüstöt és az aranyat, a földgázt és az olajat. Találjátok meg egymás szívében, lelkében azokat a drága kincseket, melyeket egymás boldogítására ott rejtett el, éppen ott és egyedül csak ott.

III.

Ti most szent esküvésre készen azért álltok itt, Isten és a gyülekezet színe előtt, mert megtaláltátok egymás szívében-lelkében a hit, a remény és a szeretet mennyei kincseit. És azért vagytok most kibeszélhetetlenül boldogok, mert megtaláltátok egymás szívében-lelkében az egymást kiegészítő kincseket. Az egymást boldogító, az egymást kiteljesítő, az egymást meggazdagító mennyei kincseket.

Hogy ezek a drága kincsek el ne kallódjanak, mint a szemetek világát őrizték egymást és kincseiteket. Őrizték azokat, mert könnyen eltűnnek, mint a teremtő és megbocsátó Isten jókedvét hirdető szívárvány, mint az ifjúság és a szerelem virágai. Vigyázzatok egymásra mint legdrágább kincsetekre. Hirtelen haragban, felelőtlenül felröppentett szavakkal sohase bánjátok meg egymás emberségét, mert ha emberségében megalázkod az Isten képét hordozó hitvestársadat, akkor az menten visszahúzódik személyisége barlangjába, és időlegesen vagy örökre elveszíted azokat a drága kincseket, melyeket Isten a te boldogításodra az ő szívébe-lelkébe rejtett el számodra.

Mivel mi a magunk eszével és a magunk szívével nem tudjuk megőrizni sem a magunk, sem a szeretteink életét és lelki kincseit, de mivel nekünk kincsörzőknek kell lennünk és maradnunk mindhalálig, azért szent Igénk most a Szentlélek Istenre irányítja hitünk tekintetét. Arra a Szentlélekre, aki bennünk lakozik szüntelen, hogy megőrizze lelkünket a bűntől és a kárhazattól, hogy részeltessen Isten gyermekeinek örökségében, az örök életben.

Figyeljete szüntelen a Szentlélek Istenre, akinek hatalma van, hogy elűzze a tisztátalan erőket szívetek otthonából és a kárhazatos hatalmakat lelketek templomából, hogy egymás kincseivel beteljesedve gazdagon és szabadon élhesetek egymás örömére és boldogítására, eljövendő gyermekeitek biztonságára és áldására, Isten háromszor szent nevének dicsőségére és dicsőítésére, a hit, remény és szeretet hármasságának ajándékaival szüleitek, keresztszüleitek és az egész gyülekezet örömére. Ne feledjétek egy percre sem: kincsek őrizői vagytok! Ámen.

Temetési beszédek

Cseh Zsolt

Az Úr házában való lakozás

(Elhangzott Halász Mária vallástanár temetésén)

Alapige: Zsoltárok 27,4–5

Nagy családunknak olyan tagja volt, aki minden helyen, ahol Isten Igéjét hallgathatta vagy szolgálhatta, otthon érezte magát. Valóban, ahogy a gyászjelentésben is megfogalmazódott, testvér volt. Lélek szerint volt az. Bár voltak neki vér szerinti rokonai is, kiktől soha el nem szakadt, s akik most is itt vannak koporsója körül, többen voltak lelki testvérei a hitben itt, a közelben és a távolban egyaránt. Egyháztagok a Belvárosból, különösen a Györgyfalvi úti imaházunk gyülekezetéből, a Tóközi egyházközségbeliek, a Theologia keretéhez tartozók. Ezekon kívül még sokan mások az egyes felekezetek határain túl terjedő, igaz hitből fakadó ökumenikus kapcsolatok, az evangélikus, római katolikus s más egyházak tagjaival kialakult testvéri kapcsolatok révén. Továbbá a német, holland és svájci kapcsolatok is mind lelki rokonsága köréhez sorozhatók. Így vagyunk itt együtt s így teszünk bizonyosságot elsősorban a hitben való kapcsolataink közös áldásairól. Azokról is, amelyek az ő szolgálatait által, hajdani vallástanári munkájában, majd igehirdetésében, óvodai munkájában, bibliai magyarázatain keresztül beleépültek közösségünkbe. Tegyük hozzá, hogy egyes családok és személyek esetében különös jelentőséggel. Áldott legyen érte az Úr neve, ki adta s ezáltal Krisztusban való életünk gyülekezeti teljességében hosszú időn át építő szolgálatával ajándékozott meg.

Nem tagadhatjuk, voltak neki is emberi gyarlóságai, mint ahogy mindannyiunknak vannak. Ő hordozta a mienket, mi pedig hordoztuk az övét, ha ugyan tudtuk igazán hordani... Egy azonban bizonyos: a felolvasott Ige mindent meghatározó volt az ő életében. Az Ige ezt mondja: „egyet kérek az Úrtól ... azért esedezem, hogy lakhassam az Úr házában életemnek minden idejében”. Valóban ott lakozott. Ez nem pusztá megszokás volt nála. Azzal szerette őt igazán Isten, hogy szerethette ő is az Urat. De nem is akárhogy, hanem az Ige megfogalmazása szerint nézhette az Úr szépségét és gyönyörködhetett az ő templomában. Gyönyörködhetett a gyülekezetben, amelyikben benne élt, s gyönyörködhetett a gyülekezetekben, amelyekben szolgált. Függetlenül attól, hogy annak nagy temploma vagy szerény kis imaháza van. Mindig készen állt a szolgálatra. S ez valóban így is van rendjén. A szolgálat vállalásában, egy gyülekezetben való élésben csak úgy van meg az igazi örömről, ha gyönyörűségünk telik abban, hogy nemcsak külön, hanem együtt is nézhetjük, szemlélhetjük Isten nagyságos dolgait, szépen végbevitt munkáit. Ha világosan magunk előtt láthatjuk Krisztusban Isten megváltó szeretetét és az örök életre megtartó jóságát. Ha felmagasztosul előttünk a kereszten értünk kínhalált szenvedett, majd a halált legyőzve feltámadott és mennybement dicsőséges Krisztusunk. Valóban csak cserepedények vagyunk. És mivel megszabadításunkra Isten nagy tette így ment és mehetett végbe, bizonyosan mondhatjuk mindnyájan, hogy szép és gyönyörűség az Isten háza, az ő szent temploma. Jó, hogy ide tartozunk, mert így még összetöröttségünkben is érezzük, hogy van, aki értünk lehajolt és újra meg újra lehajol. Hogy felemeljen, egybegyűjtsön s örök életre vezessen. Az a pár hónap, amikor összetöröttségének nehéz állapotát kellett viselnie, nagyon megpróbálta. Az orvosi kezelés mellett ott kellett mellette állni imádsággal és igaz együttérzéssel. Milyen jó, hogy voltak, akik ezt meg is tették. Még részt vett a januári szeretetvendégségünkön, mindegyre vágyott a nőszövetség tagjaival való együttlétre. Hisz jóleső érzéssel vette, hogy elnöki tisztet tölthetett be köztük.

Aztán eljött annak az ideje, amit az Ige az elrejttség szóval jelöl. Nagy szüksége volt neki s mindnyájunknak nagy szükségünk van arra, hogy elrejtessen az Úr bennünket. A halál előtti szenvedések, maga a halál tudata messze felülmúlja erőnket. Ezért is olyan nehéz a gyász és annak viselése. Sátorra van szükségünk. Sziklára kell emelnie az Úrnak, hogy a vég egyben az új kezdetet is jelentse.

Így nézünk mi most távozó alakja után. Mindentől letisztultan lépett át közülünk, a földön élők sorából oda, ahol a kősziklában, a Krisztusban elrejtve várjuk az örök élet nagy hajnalát. Várjuk mi is, és hisszük, hogy Isten szeretete, Megváltónk irgalmas tette megőrzi az örök haláltól. Hiszük testünk feltámadását és az örök életet. Amen.

Szekeres István

„Tudom...”

(Elhangzott Sós Mihály kántor-tanító temetésén)

Alapige: Jelenések 2,18—19

A felolvasott szent Igéből azt hallottuk, hogy most itt a koporsó mellett is Isten Fia szól. A Szentírásból tudjuk, hogy az Isten Fia megnevezés Jézus Krisztust jelöli. A Szentírásból Jézus Krisztust úgy ismerjük meg, mint megváltónkat és ítélő bíránkat. Megváltói munkáját elvégezte halálában és feltámadásában, hogy valóság legyen a Róm 4,25 tanítása: „a mi bűneinkért halálra adatott, és feltámasztott a mi megigazulásunkért”. A mennybemenetele utáni időről pedig ezt olvassuk: „Isten jobbán van, aki esedezik is érettünk” (Róm 8,34). Testvérünk számára Jézus Krisztus ezt a kettős megváltói tisztét tegnapelőttig végezte. Akkor, a halál pillanatában, befejeződött a kegyelmi idő, és elkezdődött a számadás ideje.

Az ítélő bíró Jézus Krisztus ezt mondja: „Tudom a te dolgaidat.” A születéstől a halálig mindent tudok rólad. Megdöbbenő, hogy Isten nemcsak a nyilvánvaló dolgainkat tudja, hanem az elrejtetteket is! A koporsóban pihenő testvérünk ítéletre kerülő dolgai közül soroljuk fel azt a négyet, amelyet mi is tudunk.

a) Az első: „Tudom szeretetedet.” Testvérünk azok közé az emberek közé tartozott, akiknek az életében uralkodó erő volt a szeretet. Ebből az egész életét betöltő szeretetből ragadjunk ki néhány vonást. Szerette szüleit. Az édesapát, aki bányamunkásként kemény munkával szerezte meg a maga és családja számára a mindennapi kenyeret és az öltözőruhát. Ilyen feltételek mellett is gondoskodott arról, hogy fiai diplomát szerezzenek. Szerette édesanyját, akit alig ismert, akitől örökölte az emberi szív melegségét. Még öregkorában is könny szökött a szemébe, mikor édesanyjáról beszélt. Amikor baráti társaságban arra kérték a kellemes bariton hangú kántort, hogy énekeljen valamit a kedvükre, az édesanyás nóták sohasem maradtak ki az elénekelt dalok közül. Szerette élettársát, aki az évek múltával mind nagyobb és nagyobb támasza lett, hisz már élete delén a háborúban kapott betegsége szemmel láthatóan taszította a koporsó felé. Szerette egyetlen leányát, aki az öregedő, beteg édesapának mind nagyobb és nagyobb vigasza lett.

Szerette egyházát. Ezt a szeretetet a szülői házból hozta, amely tovább fokozódott a magyarói parókián, amikor édesanyja halála után az esperes-lelkipásztor nagybácsi magához vette. Szerette a mezőmadarasi gyülekezetet, mely annak idején egyhangúlag meghívta. Szerette ezt a gyülekezetet, amelynek népe viszont szerette, tisztelte s atléta-termetének lassú sorvadását látva mélyen együtt érzett vele. Egyaránt szerette a gondjaira bízott gyermekeket és felnőtteket. Azok közé az emberek közé tartozott, akik mindenkinek a jó oldalát szeretik látni és értékelni.

b) „Tudom ... hitedet.” Testvérünk hívő keresztyén ember volt. A hívő keresztyén embereknek abba a csoportjába tartozott, akiknél a hitélet középpontja az imádság. Az imaéletet gyermekkorából örökölte, amikor édesanyja tanította imádkozni. Ez fokozódott neveltetésében a lelkipásztori családban és a nagyenyedi tanítóképzőben. A szol-

gálat útja is úgy hozta magával, hogy imádkozó emberekkel volt körülvéve. Amikor a betegség szobafogságra kényszerítette, a testi szenvedés mellett külön fájdalmat jelentett számára az, hogy nem vehetett részt az istentiszteleteken, ahol együtt imádkozhatott volna a gyülekezet tagjaival. Mélységesen megható, hogy úgy távozott szerettei köréből, mint aki tudja, hogy számára nincs visszaút, s számadását úgy fejezte be, hogy két kezét imára kulcsolta s Megváltójához imádkozott.

c) „Tudom szolgálatodat.” Testvérünk sokrétű szolgálatai közül most csak négyet említek meg. Életének fő szolgálata a tanítás és a gyermeknevelés volt. Ezt úgy végezte, hogy az ismeretközlés mellett derék embereket akart nevelni a reábízott gyermekekből. Ez utóbbit nemcsak azoknak a gyermekeknek az körében végezte, akik az ő osztályába jártak, hanem az összes iskolakötelesek körében az iskolában, az utcán s ahol erre szükség és lehetőség kínálkozott.

A második munkakör kántori szolgálata. Nemcsak a templomi szolgálatot végezte teljes odaadással, hanem a karnagyi munkát is. Ez volt az a lehetőség, amikor a gyülekezet férfitagjai között erősítette az együvé tartozás és úgyszeretet gondolatát.

Harmadik munkaköre a népnevelés volt. Ez a munkakör azokra a gyülekezeti tagokra terjedt ki, akik túl voltak már az iskola padjain. Ezt a munkát tanítótársaival végezte a történelmi adottságok lehetősége szerint. Amikor történelem adta lehetőségek rők jöszelünk, akkor gondolnunk: kell a második világháború előtti „kisebbségi” időre, a háborús viszonyokra és a háborút követő egyre szűkülő lehetőségekre.

Negyedik jellemző cselekedete az egyetértés, az összetartozás gondolatának az ápolása volt. Sértette az emberek hangcskodása, úgy a kisebb közösségekben, mint a nagyobb összejöveteleken. Szavajárása volt: „csak csendesen”

d) „Tudom ... türesemet.” A türés az életem át ránk szakadó megpróbáltatások hívó szívvel való elhordozása. A türés már gyermekkorában elkezdődött, amikor elvesztette édesanyját. Az édesanya halála kizökkentette abból a családi körből, ahol szüleivel, testvéreivel együtt élvezhette a gyermeki örömeiket. Hányszor jelent meg könny a szemében, amikor hallotta ezt a meleg szót: „édesanyám”, s ő tudta magáról, hogy árva.

Végigjárta a második világháborút, ahol átszenvedte annak a sok borzalmát, s ahonnan magával hozta azt a betegséget, amely évek múltával mind rokkantabbá tette, amíg elérkezett a mai nap.

Bizonyára fájdalom volt számára az a tudat, hogy szolgálatát nem tudja úgy végezni, amint szeretné. Fáj, hogy rokkantsága miatt mellőzték olyan megbízásokról, amelyeket elvárt volna, de akik mellőzték, nem nézték az érzelmi szempontokat, hanem az eredményt.

Szenvedés volt számára az időelőtti kényszernyugdíj, a betegség miatti szobafogság, végül a halálig tartó betegség.

Fájdalmatokban vigasztaljon Jézus Krisztus ígérete: „Valaki vallást tesz én rólam az emberek előtt, én is vallást teszek arról az én mennyei Atyám előtt” (Mt 10,32). A koporsóban pihenő testvérünk vallástétele immár befejeződött. Most Jézus Krisztus bizonyágtétele a döntő. Legyünk jó reménységben, hogy az utolsó mondat róla és fölötte ez lesz: „Jól vagyon jó és hű szolgálóm” (Mt 25,21). Ámen.

Reformációi előadások*

A reformáció áldásai

Mai előadásunkban tisztázzuk először azt, hogy mi a reformáció.

1. A reformáció elsősorban nem a humanizmus és nem a reneszánsz következménye. Amikor Petrarca észrevette, hogy a római katolicizmus által egyedül csak az egyházon belül kiabrázolt szépen kívül más szépségek is vannak és megéneklí a természet szépségeit, amikor Vasari arezzói festő a quattrocentóban meglátja, hogy az antik világ művészi remekei jelentik az igazán szépet és szükség van rinascitára, azaz újjászületésre, akkor még mindig csak a költői és a festői-szobrászi művészet szabadult fel, de nem az emberi lélek. Amikor a vastag falak lehullanak a lomha várak körül, hogy helyet adjanak a széles parkoknak, a kis tornyoknak, a teraszoknak, amikor a gótikus templomok és román stílusú bazilikák mellett megjelennek az új stílusú templomokban az olaszos cirádák az oszlopokon és a szentek mint valami pogány istenek pompáznak a „tudatlanok könyvei”-ül, akkor csak az építkezés, csak a templomábrázolás stílusa változott meg, de nem a lélek. Vagy amikor az „uomo singolare, uomo unico” megnyilatkozott a humanizmus interpretálásában, amikor a „tömegember” helyébe az önmaga érdekeit felismerő egyén lépett, akit többé nem az egyházi keretek, hanem csak az egyéni arravalóságainak szabályai korlátoztak, akkor csak az emberi egyéniség értelmezése lett újjá, de nem evangéliumi, hanem csak humánusi vonatkozásban.

Ha nagyon mélyére nézünk a reformációnak, akkor feltétlenül meg kell látnunk, hogy a reneszánszból és a humanizmusból a reformáció nem profitált, nem nyert semmit, sőt, ezek az ébredési mozgalmak egyenesen hátráltatták a reformációt, mert ahelyett, hogy reámutattak volna az emberi lélek igazi betegségére, ahelyett, hogy a külső egyházi bűnök kigúnyolása helyett a bűnös embert mutatták volna meg, az ember és az emberi lélek kiválóságát akarták felmutatni; orvosság és gyógyulás helyett, radikális gyógykezelés helyett csak narkotikumot adtak, és a középkor végi embernek nem azt mutatták meg, hogy mennyire alapjaiban megrendülten rossz, hanem azt, hogy milyen kiváló, milyen tökéletes. Ebből a gondolkodni tudó ember előtt minden vitán felülállóan bizonyos, hogy a reformáció nem a reneszánsz és nem a humanizmus következménye, és nyugodtan elmondhatjuk, hogy ha nem lett volna a humanizmus és a reneszánsz, akkor a reformáció sokkal inkább kifejthette volna áldásait.

2. Másodszor meg kell állapítanunk, hogy a reformáció nem volt annak a középkor végi borzalmas gazdasági válságnak, a teljesen megromlott szociális helyzetnek a következménye, amely tulajdonképpen rabszolgasorsban sýnylődtette a nagy tömegeket. Tehát nem abból született, hogy a gazdasági nyomorúságba taszított, az életjogokból kisémmizett népi tömegek áhítoztak a szabadság és a jobb életszínvonal után. Még akkor sem magyarázhatjuk ebből a reformációt mint következményt, ha tudjuk, hogy a népi kisémmizésben a római egyház járt az élen, mely pénzzavarában „tetzeli tettek”, vagyis bűnbocsátó cédulák árusítására ragadtatta magát. Ha a reformáció hozzá is járult a szociális helyzet elég gyökeres megváltozásához, ha elő is mozdította a nagy néprétegek anyagi helyzetének javulását, ez okozat volt, de semmiképpen sem ok!

Ha a Luther irataiban és Kálvin új gazdasági, pénzgazdálkodási terveiben elő is fordul ez a kérdés, ők ha adnak is szempontokat az égető kérdésekben és ha ezen tanácsaik időtállóan is bizonyultak és magukkal hozták a nyugati és északi államok népeinek anyagi fellendülését, ezek eredmények voltak, de sohasem voltak olyan tényezők, amelyek szerencsés vagy egzisztenciális közrejátszóí lettek volna a reformáció születé-

* A következőkben két előadást közlünk, azzal az ajánlattal, hogy a reformáció havában a lehetőség szerint mind a kettőt mutassuk be a gyülekezetben, természetesen a helyi adottságoknak és körülményeknek megfelelően.

sének! Ez a hamis történet szemlélet csak azért keletkezhetett, mert az okozatot felcserélték az okkal.

3. De nem magyarázható a reformáció az újkor eleji politikai tényezőkből sem! Sokáig megdönthetetlen történet szemlélet volt az — és ma is milyen sokan esküsznek rá! —, hogy ha a reformáció születése pillanatában és első kiteljesedése idején nem lett volna harc a római katolicizmus mint politikai hatalom s a császár között, ha nincs a Habsburg örökösödési háború, a spanyol—német félténykedés, Anglia politikai és hatalmi primátusságának jelentkezése, s ha ezek az események nem születtek volna megmagyarázhatatlan politikai helyzetet (hogy pl. a francia hugenottákat üldöző katolikus bíboros főminiszter, Richelieu, a protestáns német fejedelmekkel szövetekezzen a spanyol—osztrák Habsburgok megfékezésére), akkor a reformáció nem tudott volna olyan mély gyökeret verni, hogy a római egyház fényét és hatalmi erejét elhomályosító fává nőjön a Wittenbergben elvetett magból.

Nem magyarázható ebből a politikai kuszáltságból a reformáció diadala azért sem, mert ez a sok politikum csak gyengítette a reformációt éppen alapkövetételeiben, fundamentum-lerakásában, mert politikai ármányok közé sodorta. A reformáció sohasem tört világi hatalomra. Ha ismerjük Luther tökéletes óvatossággal szerkesztett iratait, amelyek az állam és az egyház viszonyát fejtegetik, ha felkutatjuk Kálvin csodálatos logikával alkotott következtetéseit a világ és az egyház kérdésében, akkor a napnál is világosabban fénylik a történész előtt az a tény, hogy a reformáció ebből az újkor eleji politikai állapotból semmit sem nyert, ez nem előnyére, hanem szükségképpen csak hátrányára volt. Ez a politikai kuszáltság legdrágább alkotó pillanatát rabolta el a nagy reformátornak, és ha ismerjük Kálvin „külügyminiszterének”, Bezának politikai utazásait, azokat a diplomáciai küzdelmeket, amelyeket vállalniuk kellett éppen azért, hogy a reformáció politikamentességét ország-világ előtt igazolhassák, újra és újra csak oda jutunk, hogy a reformációt úgy szemlélni, mint az újkor eleji politikai zűrzavar következményét, történelmi tájékozatlanságra vall.

4. És hadd mutassunk rá, negyedszer, arra is, hogy a reformáció nem hitűjtás!

Mindenekelőtt itt nagyon élesen különbséget kell tennünk a vallás és a hit között. A középkor végi római katolikus egyháznak nem volt hite, csak vallása. Ezt megértjük, ha tudjuk, hogy a vallás az ember útja Isten felé, az emberi elgondolásokon és emberi igények szerint felépülő egyházi intézmény útja, intézményesített út az Isten felé. Ut, amelynek kiindulási pontja az ember. Ut, amely emberi vágyból, emberi nyugtalanságból vagy emberi érdekből fakadt. A római katolicizmus azért lehetett úgy-ahogy még vallás, még akkor is, amikor a reneszánsz pápák a Vatikánból házastották ki törvénytelen gyermekeiket, még akkor is, amikor a bűnbocsánatot posztumusz is úgy lehetett vásárolni, mint „ötért borst a szatócsnál”, még akkor is, amikor Krisztus könnyecskéit vagy keresztjének darabocskáit úgy árulták a középkori római katolikus egyház szerzetesei, mint ma a vásári kikiáltók a finom angol beretvát. Lehetett vallás, mert emberi igényeket szolgált még érthetetlen latin szertartásaival is, amelyeket a külső ceremóniák és szemet kápráztató papi ornátusok csillogásába öltöztetett és ezzel büvkörébe vonta a nagy tömegeket. Lehetett vallás, mert dogmaival körülszárkolta magát Tridentben, és bevehetetlen — mert az emberi hiúságra és az emberi könnyű üdvyszerzésre épített —, mert olyan gyóntatókat engedett szét a világ minden tájára a domonkosok és jezsuiták hadseregében, akik a penitencia elsőkélyesítésével igyekeztek az egyház számára menteni, ami még menthető volt.

Az Augustinus által — akit pedig szentjeként tisztel a római katolicizmus — ízzéporrá zúzott pelagianizmust, ti, azt a tant, hogy az ember bűne csak egy rossz szokás, amit nevelés és a katolikus egyháznak való vak engedelmesség folytán könnyen le lehet szokni, újra kenyérbe juttatta a reformációnak az emberi természet gyökeres megromlásáról szóló evangéliumi tanításával szemben. A középkori római egyházban még ekkor is lehetett vallás, mert minden tünetében és alapjaiban egyaránt az emberből kiinduló törekvés volt.

De nem volt hit! Mi a hit? Kálvin fogalmazta meg minden időkre érvényes módon. Őt idézzük: Isten az evangélium által megszólít bennünket, mi, a megszólítottak, a hi-

tünk által válaszolunk neki. A hit tehát nem emberi kezdeményezés, hanem Isten kezdeményezése. Nem olyan út, amely az embertől, hanem amely az Istentől indul ki. A hit fő kérdése nem az, hogy miképpen üdvözülök, hanem az, hogy mit akar tőlem Isten. A hit számára nem kérdés az üdvösség, hanem Isten kegyelmében adott bizonyosság! A hívő ember tudja, hogy az ő üdvössége nem a cselekedeteitől, emberi próbálkozásaitól, egyháziilag intézményesített erő-összpontosításától függ, hanem egészen és egyedül Isten kegyelmétől.

A reformáció, éppen azért, mert a középkori katolikus egyháznak ilyen hite nem volt, mert nem Isten-, hanem emberközpontú volt, nem is lehetett hitújítás, hisz ami nem létezik, azt nem lehet megújítani! A reformáció alapjaiban egyebet tanított a cselekedetekről — mondjuk most így: a praktikus, a mindennapi életet minősítő keresztyén magatartásról —, mint a római egyház. Nem azt tanítja, hogy az én úgynevezett jó cselekedeteimmel munkálom az üdvösségemet, tehát nem azért, nem abból a célból cselekszem a jót, hogy ezzel elérjem az üdvösségemet, hanem azért cselekszem az Isten gyermekéhez illően, mert tele van a szívem hálaival Isten iránt. Az oka az én cselekvésemnek (és nem a célja!) az én Isten iránti hálaadásom, hogy hűtlenségem, ellene való lázongásom ellenére ingyen, tehát minden emberi arravalóság és hozzáadás nélkül megszabadított és úgy tekint reám, mint gyermekére. Ez a reformáció hite, ami egészen a Szentírásan alapszik. Mivel ez hiányzott a középkori római katolikus egyházból, azért mint meg nem lévőt nem lehetett megújítani. A reformáció nem hitújítás!

5. És végül, ötödször, meg kell állapítanunk, hogy a reformáció nem restaurálás. Nem visszatérés az őskeresztyénség történelmi formái közé, nem is ezen egyházi állapotnak a restaurálása. Az őskeresztyénség a Krisztus tanításait egy bizonyos történelmi időben elfogadó emberek közössége, tehát történelmi adottságok között, emberileg soha nem ismételtető formában jelentkezett, és történelmi hivatását ott és akkor betöltötte!

A történelem olyan természetű, hogy benne nem lehet kétszer ugyanazt a szerepet eljátszani. Ami az őskeresztyénségben Isten akaratából mint történelmi feladat jelentkezett, az bevégződött az időben. Ez nem újítható meg, mert ma a reformáció arculatán, emberi oldalán olyan feladatok jelentkeznek, amelyek akkor nem voltak feladatok, és ma olyan feladatok nincsenek, mint amilyenek akkor voltak. A reformáció tehát nem a keresztyén ősi életstílust akarja restaurálni, nem ezt bányászta és bányászta ki a történelmi süllyesztőből, hanem rámutatott arra, ami ebben a múltó, rohanó életben, ebben a soha hasonlóan és azonosan meg nem ismétlődő életben, az időben és a térben, az itt és most kényszerítő kategóriái között is örök.

6. Ha mármost láttuk, hogy mi nem a reformáció, mutassunk rá arra, hogy mi lényege szerint a reformáció, mert ugyanakkor felelünk feltett kérdésünkre is, arra, hogy melyek azok az áldások, amelyekkel a reformáció megjelent az európai történelemben és áthatja, átszövi ezekkel az áldásaival az egész emberi életet.

A reformáció mindenekelőtt redukció volt. A reformátorok ugyanis a hit értelmezése következtében annak alapjául és középpontjába az Igét helyezték, és megszabadították az embert attól, hogy az Igén kívül egyébre is építse a maga életét. Abból „a rengeteg, nagy terjedelmű szövedékből, amit vallásnak neveztek, abból a konglomerátumból, amely az evangéliumot és a szentelt vizet, az egyetlen papságot és a trónoló pápát, a Megváltó Krisztust és szent Annát egyaránt magába foglalta — írja Harnack —, kivezették a vallást”, azt tehát a hitre redukálták, amelynek egyetlen fundamentumán, az Igén kívül sem a tradíció, sem az egyházi tekintély, sem a pápai csallhatatlanság nem áll többé.

Kivezték az emberi lelket a vallásos kötelékekből, a nyirkos dogmamélységekből, ahol cerberusként vigyáztak rájuk gyóntatóik, a lelkiismereti szabadság derűjébe. Redukálták abból a vallásból, amely történelmi útján sokszor kénytelen bizonyos viszonyokhoz alkalmazkodni, kénytelen sok idegen vonást, sok korcsosító hatást magára venni, és ezeket kényszerűségből is a szentség oltalma alá kell vennie. Ecclesia semper reformari debet! Szükség van éppen azért arra, hogy ezeket a külső hatásokat nagyon

komolyan meg lehessen mérni, ellenőrizni lehessen, és ebben a reformációt sohasem vezetheti a régi időkben, tehát nem itt és most jelentkező elavult recept, hanem egyedül Isten Igéje, amely maradéktalanul mutatja meg minden idő számára Isten minden időben újra és újra más és más formák, vagyis a történelmi események között jelentkező akarátát. Az Ige a reformáció számára nem az egyházi tan, hanem a Krisztusban, a testté lett Igében jelentkező isteni kegyelem, örömhír, melynek hirdetése az egyháznak nemcsak privilégiuma, de kötelessége is. Az egyetlen kötelessége!

Éppen abban van a reformáció nagy áldása, hogy céljában és jelentkezésében, történelmi hivatásában csak ezt az egy szerepet, csak ezt az egy feladatot hordozhatja. Ez az az örökség, amit reánk bízott Isten.

És éppen azért, mert a reformáció lényege, nem is lehetett e redukción túl, amellyel elvetett minden Isten kegyelméhez tapadó emberi hozzáadást, más feladatot, mint az, hogy átalakítson mindent az egyházban, ami nincs meg az Isten Igéjében. Innen van az, hogy mássá kellett lennie elsősorban a gyülekezeti istentiszteletnek. Az istentisztelet középpontjában eddig az ember, a pap által végrehajtott transzszubsztanciáció, átlényegítés csodája állt. Az istentisztelet igazi lényege, vagyis az igehirdetés teljesen háttérbe szorult, sőt teljesen hiányzott. A reformáció és elsősorban Kálvin, ma pedig Barth mutatott rá arra, hogy az istentiszteleten nemcsak az elsőség és a központosság illeti meg a prédikációt, hanem a prédikáció egzisztenciális jellegű, mert tőle függ az istentisztelet Isten-tisztelet volta, mert csak ott van istentisztelet, ahol prédikáció van! Az istentisztelet végrehajtója ugyan a lelkész, de nem azért, mert felszentelése következtében valamilyen titokzatos módon különb lenne a gyülekezet tagjainál, hanem azért, hogy a belső rend és az Ige egysége biztosítva legyen. Eltűnik a korlát az oltár és a gyülekezet padjai között, amely addig áthidalhatatlan különbséget szimbolizált a „kétféle” ember között.

De megszűnik az egy szín alatti úrvacsora is, és ezzel a klérus és a laikusok közötti különbségtétel semmivé válik. Ezáltal a ceremóniák közé mesterségesen elrejtett Isten kiléphetett a hívek hite által az életbe. A templom és az egyház nem volt többé Isten börtöne, ahová bezárták a hívők elől. Így a keresztyénség további feladatai a templomok kívülről alakultak és teljessé váltak. Mit ér Istennek a templomokban elvégzett legcsodálatosabb és legfényűzőbb tisztelete, ha a templom körül égitig ér a nyomorúság? Mit ér a legmisztikusabb templomi áhítat, ha az emberi élet ezer kérdésére éppen az egyház nem tud választ adni, akinek pedig a leginkább kellene?! Kálvin mindkét lábával beleállt a világba, és azt vallotta: „Totum mundum hoc fine Deum condiisse, ut gloriae suae theatrum foret” — Isten az egész világot azzal a céllal alapította, hogy dicsőségének színtere legyen. A keresztyénség nem lehetett és lett többé theologiai szórás-terjesztés, nem lehetett többé a papság magánügye, amelyet az egyház szempontjai szerint intézhetett, hanem éppen az egyetemes papság elvével fogva nyilvánvaló lett, hogy a magánkeresztyénség bűn: az egyház ügye nem a lelkész ügye csupán, hanem az egyháztagoké is, akik tevékenyen járulnak hozzá az egyház igazi feladatainak teljesítéséhez. A reformáció tehát éppen a feladatok több vállalra való elhelyezésével a szolgálat méltóságának magaslatára vezette el az embert, és az egyházban viselt méltóság magassága a felelősség fokával állott egyenes arányban: minél magasabb pozíciót tölt be valaki a protestáns egyházban, annál nagyobb a felelőssége. A szolgálat méltóság, és a méltóság szolgálat.

A reformáció éppen ezen jogi alapozottságánál fogva alakította az addigi világrend hűbéri rendiségét. Az anyanyelv központhoz állításával, a népi zene istentiszteleti szerepének biztosításával olyan népi értékeket juttatott érvényre, amelyek addig rabszolgasorsra voltak kárhoztatva. A reformáció áldása megnyilatkozott a pénzgazdálkodás, a tőke és a munka értékelésének megítélésében is, és olyan ipari és kereskedelmi fellendüléshez vezetett, amely azóta is becsületessége és szolidaritása következtében verseny felett áll.

A reformáció legnagyobb áldása az volt, hogy az embert elvezette odáig, hogy a tékozló fiú helyzetében felismerje önmagát. Az emberrel megláttatta a bűn rettenetes szakadékát, amelynek innenső partján áll minden ember, és ezzel elvezette és elvezeti

minden időkből a reformációi hitet valló embert a maga felett való kétségbeesésre, vagyis egy olyan pontra, amikor úgy látszik, hogy nem marad egyéb számára hátra a mélybe való ugrásnál, és éppen itt, amikor az emberrel meglátatja a maga erejéből való megmenekülése lehetetlenségét, éppen akkor vezeti el az embert a hit útján a kegyelmes Isten elé.

A reformáció nem annyira azt hangsúlyozta, hogy az ember nem a cselekedete, hanem a hit által igazul meg, hanem sokkal inkább azt, hogy az Isten és nem az ember viszi véghez ezt a megigazítást. Az Istenről szóló reformációi tan éppen ezért hangsúlyozta Isten kegyelmes Úr voltát és szabadságát, és éppen ezért kell meglátnunk, hogy a predestináció tanában a hangsúly nem azon van, hogy milyen az ember életútja és sorsa, hanem a hangsúly Isten akaratán és az emberben végzett munkáján van. És éppen azért, mert ez a lényege a reformáció legnagyobb üzenetének, a predestinációban jelentkező isteni kegyelemnek, ebben van a református ember szilárdsága mindkét lábával a földön.

És végül szólaltassuk meg korunk legnagyobb theologusát, Barthot is, aki a reformációval kapcsolatban az egész reformáció lényegét kifejezően a következőket tanítja: „Ha úgy olvassa valaki Zwingli és Kálvin írásait, hogy felvetődik előtte a kérdés: mi kifogásuk volt nekik a katolicizmus ellen, akkor a középkori dogmák és szertartások bírálatán túl mindenütt egy pontot talál: a reformátorok szemére hányják a római katolikus egyháznak, hogy meghamisítja és veszedelmesen elcsavarja a keresztyén igehirdetést, sőt általában a keresztyénség tárgyát azáltal, hogy Isten helyére az embert állítja. Az ember történetét hagyományával, az ember eszét valószínűségeivel, az ember jóakarát azzal a képességgel, hogy a kegyelmet elfogadja. A reformátorok az egyházi üdvközvetítés egész művészi és kenetes felépítésében, a természet és a kegyelem közt megalkuvó egyeztetés mély értelmű rendszerében, a lehetetlen lehetővé tételének megkísérlésében mutatkozó csodálatos tehetségében, ami a középkori katolicizmusra oly jellemző, Isten megsértését látják, ki nem tűri, hogy hatalmukba kerítsék, ki egyes-egyedül akar vég és kezdet lenni.” Ez a szent és örök Isten a Jézus Krisztusban áldott gondviselő és megváltó Atyánk, akié a dicséret és a dicsőség mindörökké.

Nagy József

Miért vagyok református?

1János 3,1–3

Erre a kérdésre a felelet nagyon egyszerű. Tíz megkérdezett közül legalább kilenc azt feleli: Azért, mert annak születtem. Erre viszont sokan már el is mosolyodnak. Tehát a te hited csak a véletlen műve? Ha véletlenül katolikusnak születnél volna, akkor most Szűz Máriához imádkoznál, s ha mohamedánnak, akkor ugyanilyen buzgósággal Allahot emlegetnéd? Aki így beszél, az nem tudja, hogy ki az ember. Sokan úgy képzelik, hogy az ember egyszer megszületik, aztán egy darabig csak úgy létezik. Egy idő után elkezdi gondolkodni, megnézi, hogy mi van körülötte, aztán a különböző lehetőségek közül választ magának többek közt hitet, egyházat, s ahhoz ragaszkodik. Erről viszont szó sincs. Azt, hogy ki vagyok, a legnagyobb mértékben az határozza meg, hogy honnan jövök. És mi nem a semmiből jövünk. Az arcunk, hajunk és szemünk színe, az erőnk vagy erőtlenységünk, a képességeink, a hajlamaink, az anyanyelvünk, sőt nyelvjárásunk is mind-mind örökség. Sok embernek a szavajárása, a jellegzetes mozdulata is örökölt. Száz és száz nemzedék életének eredménye az, aki és ami én vagyok. De nem csak a külső megjelenésem, hanem az egész gondolkozásmódom annak a függvénye, hogy honnan jövök. Az első szavakat az édesanyámtól kaptam, vele együtt az imádságot, a gondolkozásmódot, sőt az érzelmeket is. Azt mondják, az ízlés az ember legegységibb tulajdonsága. De ha meggondoljuk, hogy a kínainak legkedvesebb csemegéje a kutyahús, az olaszoknak a macska, a franciáknak a kerti csiga, hogy az angol elevenen szívja ki a kagylót a héjából, mi pedig mindtől

mennyire irtózunk — akkor hogy lehet ezt megmagyarázni? Ha kfnainak vagy franciának születtem volna, nem irtóznék. De így — az ízlésemet is örököltém. Vagy a születésem, vagy a neveltetésem keresztl.

Ezért nem véletlen az, hogy én református vagyok. Ha tudom azt, hogy még egy hajszál sem eshetik le a fejemről Isten akarata nélkül, akkor százszorta inkább kell azt is tudnom, hogy Isten akarata volt, hogy ide születtem, s itt akar engem keresni az ő mindenható kegyelme.

Van egy sajátos református látásmód és gondolkozásmód, van egy sajátos református viszonyulás Istenhez és az emberekhez. Sajátos, messziről felismerhető és semmi mással össze nem téveszthető. Ez leginkább hitünkben nyilvánul meg. De még a hitelenségünkben is. Másképpen hitetlen egy református, mint egy katolikus hitetlen.

És ez a sajátosság hatalmas érték. Évszázadok nehéz küzdelmeiben, nemzedékek hosszú során át millió és millió ember egybefonódó hittapasztalata és hitgyakorlata építette ki ezt a sajátos református hitbéli és erkölcsi kincset. Hogy ez milyen nagy érték, azt könnyű megfigyelni. Ha valaki elhagyja református hitét, vallását, az sohasem emelkedik. Valahol emberségében, erkölcsiségében mindig lejjebb sülyed. Mikor megkereszteljük kisgyermekünket, arra kérjük Istent, hogy ezt az értékes kincsrendszert adja át nekik is úgy, ahogy mi is kaptuk, örököltük, készen és mégis egyéni érvénnyel, felelősséggel vállalva azt, hogy abban áldja meg őket is Isten kegyelme, s hogy építse be őket is abba a láncba, melybe mi is beleszülettünk.

Mert reformátusnak lenni öröm és tisztesség, méltóság és áldás.

Miért vagyok tehát református? Azért, mert ezzel ajándékozott meg engem szeretetből Isten örök kegyelme.

I.

A következő kérdésünk mindebből magától adódik: Mi tehát az a sajátos református jelleg, amiről itt beszélünk?

Az ember legkevésbé saját magát ismeri. A kívülálló jobban rá szoktak hibázni a valóságra. A kívülálló pedig minket jó kis iróniával vastagnyakú kálvinistáknak neveznek. Valószínű, hogy igazuk van. De mit jelent ez a vastagnyakúság? Azt hiszem, elsősorban azt jelenti, hogy nekünk egyenes a derekunk. Nem véletlen az, hogy mi fennállva imádkozunk. Nem hajtunk térdet és nem hajtunk derekat. Nem azért, mert nagyunk tartjuk magunkat Isten előtt, hanem azért, mert nincs semmi rejtegetni, takarogatni valónk. Isten és emberek előtt nyíltan, egyenesen állunk meg, nem próbálunk senkinek a háta mögé bújni. És ez jellemző a református magatartásra minden vonatkozásban. Ennek pedig az az alapja, hogy nekünk senki felé nincs közvetítők. Emberek felé semmiféle hatalom, vagyon, erő nem állt és nem áll mögöttünk. De Isten felé sincs közvetítők. „Egy az Isten, egy a közbenjáró Isten és emberek között, az ember Jézus Krisztus.” Ez a mi hitünk alapja. Krisztus Isten Fia, értünk adta az életét, megváltott minket — rábízuk magunkat. De ha egyszer van egy ilyen közbenjárónk, aki előtt felemelt fővel és egyenes derékkal megállhatunk, ki másra volna még szükségünk? Mi nem kérünk protekciót se szentektől, se angyaloktól, se papoktól, legkevésbé emberektől. Közvetlenül állunk Isten elé, akiről Jézus Krisztustól megtanultuk, hogy a „mi Atyánk”. Ha a mindenható Isten nekem édes Atyám, nagyon szégyellném magam, hogy máshoz forduljak segítséget kérni. A református ember nem tudja elképzelni, hogy máshoz imádkozzék. Isten az enyém, velem van és szeret engem, én pedig minden pillanatban a szeme előtt állok.

De azt is tudom, hogy a mindenható Isten nemcsak szerető Atyám, hanem hatalmas Úr feletem és ítélő bírám. Tehát teljes felelősséggel, személyes felelősséggel állok Isten elé. Mivel nem más közvetít, nem bújhatok a más háta mögé, magamnak kell Isten elé állnom. Előtte kell vállalnom a felelősséget minden napomért, minden szavamért, minden tettemért. Nem várhatom, hogy valaki más, egy szent vagy egy angyal vállalja magára az én bűneimet. Azt pedig jól tudom, hogy mennyire bűnös, gyarló gyermeke vagyok Istennek. Sohasem mondom, hogy különb vagyok, mint más, hogy valami érdemem lehetne Isten előtt. Ezért Isten előtt mindig alázattal hajtok fejet. A

református ember legjellegzetesebb mozdulata az, amikor úrvacsoraosztás alkalmával nyíltan odaáll a közösség és Isten elé, egyenes derékkal, de alázatosan lehajtott fejjel, s úgy várja, csendesén imádkozva, hogy hozzá vigyék a Krisztus halálának és kegyelmének jegyeit. Krisztus a mi egyetlen közbenjárónk.

De ha azt megkaptam, ha tudom, hogy minden érdemem és minden közvetítő nélkül, egyedül csak az Isten szeretetéből, a Jézus érdeméért bocsánatot nyertem, s így Istennel a számadásomat megejtettem, nyugodt lelkiismerettel állhatok meg az életben. Ez is sajátos református jellemvonás. Más vallásúaknak soha nem lehet rendben a számadása. Ők éppen úgy tudják, mint mi, hogy bűnösök, de ezt nekik kell elintéznük, és sohasem tudhatják, hogy elég-e ez ahhoz, hogy a tisztítótűztől vagy más büntetéstől megmeneküljenek. A református ember ugyanis tudja, hogy ez lehetetlen. De ha Istennel megejtetem a számadásomat, ajándékképpen elfogadhatom Isten szeretetéből adott kegyelmét, s egyébre nincs szükségem. Akkor pedig tiszta lelkiismerettel emelem fel ismét Isten előtt lehajtott fejemet, s ha Isten előtt nem hajtottam térdet, ember előtt se hajlik meg a térdem. Ezért vagyunk mi vastagnyakú, keménynyakú kálvinisták.

De mikor helytállásról van szó, akkor megint egyénileg kell helytállanunk. Függetlenül attól, hogy mit tesz más. Az egyéni felelősségtudathól fakad az egyéni felelősségvállalás. És ez mentette meg a népünket száz és száz év nyomorúságaiban. Ebben példa számunkra Bethlen Gábor, aki amikor készen felkínálják neki a királyi koronát s úgy látja, hogy ez nem volna népe javára, egy legyintéssel mosolyogva utasítja el azt, de egyszerű munkás módján élete utolsó percéig dolgozik annak a népnek boldogságán, amelyet rábízott Isten rendelése. Ugyanolyan példája ennek az az egyszerű cipészmeister, aki élete munkájával összekalapált kis vagyonából iskolát épített a szegény jobbagygyermeknek. De közelebb is jöhetünk példát találni. Egyházunknak sohasem volt nagy vagyona, de mégis volt valamennyi. Mikor az is elveszett, az egyszerű, mindennapi református ember egyet sóhajtott, aztán magától értetődően tette a vállát az egyház terhei alá, s ma a templomaink sokkal nagyobb rendben vannak, egyházunk anyagi helyzete rendezettebb, mint 50 vagy 80 évvel ezelőtt. És ezt egyik sem azért tette, hogy ezzel érdemeket nyerjen, jutalmat vagy üdvösséget szerezzen, hanem — magunk sem tudjuk megmagyarázni, hogy miért. Azért, mert ezt így kell csinálni. Mert ez a rendje. Mert református vagyok. Ez a református felelősségvállalás.

II.

Van ennek egy nagyon komoly következménye. A reformátusok majdnem minden nemzetben kisebbségben vannak. De ez a kisebbség minden nemzetben az élen jár. Tudományban, művészetben, társadalomszervezésben, szorgalomban, az élet minden területén. A néhány százalék francia hugenotta az egész nemzet elitjéhez tartozik. A magyar természettudomány irodalmában minden ág első szakmunkáját református theologus írta. Miért? Azért, mert reformátusok.

Ebből a személyes felelősségvállalásból következik az is, hogy mi vagyunk a legtürelmesebbek a más hitűekkel szemben. Engem egyáltalán nem zavar az, ha valaki másképpen hisz és másképpen közeledik Istenhez. Ez az ő dolga. Ha én magamért felelek, feleljen ő is magáért. Ezért nem égtek sehol református máglyák. Mi nem kényszerítünk másokat a magunk vallására. Vitatkozni sem szeretünk. Ha mások vitára kényszerítenek, inkább zavarba jövünk, aztán, ha muszáj, belemegyünk a vitába, de ahogy csak lehet, abba is hagyjuk. Miért akarjam a másikat meggyőzni? Engem úgysem lehet meggyőzni, más igazságra kényszeríteni, akkor biztosan a másik is úgy van a saját igazságával. Felesleges dolog a vitatkozás. Legfeljebb csodálkozunk. Mert mi tudjuk — és jó, ha számon tartjuk, hogy egyedül csak mi tudjuk —, hogy minden ember Isten gyermeke, hogy Isten éppen úgy szereti a katolikust, a mohamedánt, mint minket, mert nem a vallásom, hanem az Istenhez való személyes viszonyom a döntő. Ez a mi hitünknek ereje és gyengesége egyszerre. Gyengesége, mert sajnos gyakran előfordul, különösen vegyesházasságok esetén, hogy a másik fél így érvel: „Neked úgyis mind-

egy, te úgy tudod, hogy minden ember egyformán Isten gyermeke, engem meg elkárhoztat az én egyházam, ha más vallásra adom a gyermekeimet, hát engedj te.” S a református fél meggondolja: Tényleg így van, legyen hát a másoknak igaza. S nem gondolja meg, hogy a gyermeke ezt már nem fogja tudni, neki azt fogják tanítani, hogy az apja vagy anyja pogány, s el fogja veszíteni a református látásmód egyetemes, széles látókörét.

De ugyanakkor ez a hitünk ereje is. Ezért tudunk széles, egyetemes keretben gondolkozni, világméretben testvérek tudni minden embert s felelősséget érezni mindenki vel szemben. Ezért van az, hogy az ökumenikus mozgalom élenjárói mindig a reformátusok, s a többieket is ők próbálják egymáshoz közelíteni: Testvérek, higgyétek már el, hogy mindnyájan testvérek vagyunk az egyetlen Isten gyermekeinek közösségében! Ha aztán mások ráütnek a mi kinyújtott kezünkre, szomorúan csodálkozunk. Mint ahogy csodálkozunk, ha idegen templomok bonyolult díszreit nézzük. Mi eljövünk egyszerű templomunkba, meghallgatjuk Isten Igéjét, imádkozunk és énekelünk teljes szívünkkel, Isten áldásával hazamegyünk, megtisztult, megnyugodott lélekkel, s el sem tudjuk képzelni, hogy még valami egyébre is szükségünk lehetne. S amikor más vallások bonyolult szertartásait, bonyolult dogmáit, erőszakolt törvényeit látjuk, a lelkünk mélyén csendesesen kialakul az az érzés — bár megfogalmazásig ritkán jut el —, hogy nem is való ez a mi református vallásunk mindenkinek. S így magunk közt bizalmasan bevallhatjuk, hogy van is ebben az érzésben sok igazság.

De kimondani ezt sem szoktuk. Van a református emberben egy szemérmes zárkózottság. Mélyen érezzük át azt az Igét, hogy „ne hányjátok gyöngyeiteket a disznók elé”. Ha én valamit Istennel megbeszéltem, úgy érzem, hogy az nem tartozik másra. Ezért mi a hitünkről másokhoz képest aránytalanul keveset beszélünk. És ez nagyon sokszor hitetlenségnek tűnik. Gyakran burkolja be a hitünket egy külső kemény lelki burok, s kívülről csak ez a burok látszik. De én mint lelkipásztor tanúsíthatom, hogy gyakran találtam ez alatt a kemény burok alatt élő, alázatos gyermeki hitet, mély megajlást a személyesen megtapasztalt élő Isten előtt.

III.

Mindennek van egy mély hitbeli gyökere. Az, amit predestinációnak nevezünk, amit rendszerint igen nehezen tudnánk megmagyarázni, mert minden magyarázatnál mélyebben él bennünk, de gyökerében határozza meg egész valónkat. Tudjuk, s tudat alatt is érezzük, hogy egész életünk a mindenható Isten kezében van. Az ő kezében van a jövődönk, a sorsunk, az üdvösségünk is, melynek megszerzése nem a mi dolgunk, hanem a Krisztusé. Az ő kezében van mindaz, ami értéket jelent számunkra, s nekünk csak annyi a dolgunk, hogy ezt elfogadjuk, ebben helytálljunk, és vállaljuk azt a felelősséget, amit Isten rendelése ránk bízott, ott, azon a helyen, ahová ő állított. Ez a hit ad erőt szenvedésben, nyomorúságban. Ez ad nyugalmat ott, ahol mások kétségbeesnek. Ez ad biztonságot a külső változások között és tanít félelem nélkül állni meg a halál előtt.

Amikor Péter kijelentette Krisztus előtt: „Te vagy az élő Isten Fia” — Jézus felelt: „Te pedig Péter vagy, sziklakő.” Egyesek ezt egyetlen emberre értik. Mi tudjuk, hogy ez sokkal szélesebb érvényű kijelentés. Amikor mi tudjuk és valljuk, hogy Krisztus az Isten Fia, életünk Királya, akkor kapjuk meg tőle ezt a szép nevet. A református jellemében mindig van valami kőszőrűség. A kő kemény, gyakran durva, nehezen mozdítható. De ahova odatették, azt a helyét megállja. Építeni lehet rá, vagy építeni lehet vele. Nem mozdul el onnan, ahova Isten rendelése állította.

Vajon minden református emberre jellemző az, amit itt elmondtam? Sajnos erről szó sem lehet. Ha idegen országba, más nyelvű nép közé megyünk, néhány hónap múlva már érződni fog beszédünkön az idegen nyelv hatása, pár évtized után pedig már alig tudunk beszélni az anyanyelvünkön. Ha nem gyakoroljuk hitünket, ha nem élünk benne református közösségünkben s nem élünk állandó kapcsolatban Istenünkkel, magától értetődően kopni kezdenek ezek a közös jellemvonások. Egy nemzedékben még tudat alatt tovább hatnak, de egy-két nemzedék után rendre elhalványodnak, s

a reformátusnak született, ám gyakorlatilag már nem református ember beleolvad a hitetlenség színtelen, mindent egybemosó mocsarába. De aki éli református hitünket, aki keresi köztünk az Istent, annak lelki arcán egyre tisztábban rajzolódik ki az a közös vonás, amiben végül felismerhetővé válik az Isten gyermekeinek közös vonása. Úgy, ahogy a felolvasott Igében hallottuk: Most Isten gyermekei vagyunk, s ha majd nyilvánvalóvá lesz, hogy mivé leszünk, hasonlítani fogunk Krisztushoz, mert meg fogjuk látni őt, ahogy van. Minél tisztábban látjuk Krisztust, annál tisztábban rajzolódik ki rajtunk az ő arca és azok a jellemvonások, melyeket ajándékba kapunk Istentől.

Még néhány szót arról, hogy milyen sajátos módon viszonyulunk az egyházunkhoz. Senki nem szidja, nem gyalázza annyit a saját egyházát, mint az átlagos református ember. Szidjuk a papunkat, a presbitereinket, egyházi vezetőségünket és saját magunkat, olyan lelkesedéssel, hogy a végén még magunk is elhisszük, hogy igazunk van. Van ennek egy komoly, mélyen gyökerező oka: Szeretjük egyházunkat. Szeretnők mindig szebbnek, jobbnak látni. De nagy kár volna elhinni azt a sok rosszat, amit reámondunk, mert nem az a rossz, aki nyíltan feltárja a nyomorúságait, hanem az, aki eltitkolja. Mi aztán biztos, hogy nem rejtegetjük a hibáinkat. Van elég, egyházunk is bűnös emberi közösség, de nagyon jellemző rá az a régi adoma, amikor az öreg zsidó áttért a református vallásra. A családja rémülten kérdezte, ugyan mi vitte rá erre a szörnyű lépésre. „Fiaim — mondta az öreg zsidó —, negyven éve figyelem ezt az egyházat. Ennek a vezetői is, a tagjai is mindent elkövetnek, hogy tönkretegyék, eddig mégsem sikerült nekik. Itt valami nagy erőnek kell lenni.” — Ez a nagy erő az Isten kegyelme. Eddig sem tartott meg, ezután sem fog megtartani semmi más, csak egyedül Isten kegyelme, aki akarja, hogy legyünk, akarja, hogy mindig kevesen legyünk, akarja, hogy mégis ott legyünk, ahol ő jelöli ki a feladatunkat, s megtart minket ebben a rendeltetésben. És ez a kegyelem elég volt a megtartásunkra négyszáz éven át, és elég lesz a következő évszázadokban is.

Miért vagyok tehát református? Mert olyan jó annak lenni. Mert ez a levegő, amit beszívok. Mert ez az anyatej, ami felnevelt. Mert ez a fundamentum, amire az életem ráépült. Mert ez a vigasztalás minden nyomorúságban. Mert ez a reménység a halál előtt. Mert ezen át árad felém Isten naponta megújuló, soha el nem múló, engem magamra soha nem hagyó örök, áldó kegyelme.

Varga László